

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2022.2.28.
COM(2022) 69 final

ANNEX

MELLÉKLET

a következőhöz:

Javaslat A TANÁCS HATÁROZATA

az Európai Unió által az egyrészről az Európai Unió, az Európai Atomenergia-közösség és tagállamaik, másrészről a Moldovai Köztársaság közötti társulási megállapodás által létrehozott Társulási Tanácsban képviselendő álláspontról

MELLÉKLET

AZ EU–MOLDOVAI KÖZTÁRSASÁG TÁRSULÁSI TANÁCS

xx/xx. SZÁMÚ AJÁNLÁSA

(0.0.0.)

az EU–Moldovai Köztársaság társulási menetrendről

AZ EU–MOLDOVAI KÖZTÁRSASÁG TÁRSULÁSI TANÁCS,

Tekintettel az egyrészről az Európai Unió, az Európai Atomenergia-közösség és tagállamaik, másrészről a Moldovai Köztársaság közötti társulási megállapodásra,

mivel:

- (1) Az egyrészről az Európai Unió, az Európai Atomenergia-közösség és tagállamaik, másrészről a Moldovai Köztársaság közötti társulási megállapodást (a továbbiakban: a megállapodás)¹ 2014. június 27-én írták alá és az 2016. július 1-jén hatályba lépett.
- (2) A megállapodás 436. cikkének (1) bekezdése szerint a megállapodás célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a Társulási Tanács hatáskörrel rendelkezik arra, hogy a megállapodás célkitűzéseinek megvalósítása érdekében ajánlásokat fogadjon el.
- (3) A megállapodás 453. cikke (1) bekezdésének értelmében a Felek minden általános vagy különös intézkedést meghoznak, amelyek a megállapodás szerinti kötelezettségeik teljesítéséhez szükségesek, és biztosítják a megállapodásban foglalt célkitűzések megvalósítását.
- (4) A Társulási Tanács eljárási szabályzatának 11. cikke lehetővé teszi, hogy az ülések között írásbeli eljárásban hozzanak határozatokat, ha mindkét Fél beleegyezik ebbe.
- (5) Az Unió és a Moldovai Köztársaság megállapodott abban, hogy megerősítik partnerségüket azáltal, hogy megállapodnak a 2021–2027-es időszakra vonatkozó prioritásokról a megállapodásban meghatározott politikai társulás és gazdasági integráció célkitűzéseinek elérésére irányuló közös munka tekintetében.
- (6) A megállapodás részes Felei megállapodtak az EU–Moldovai Köztársaság társulási menetrend szövegéről; a társulási menetrend támogatja a megállapodás végrehajtását, és az együttesen azonosított közös érdekű területeken való együttműködésre összpontosít,

¹ HL L 260., 2014.8.30., 4. o.

ELFOGADTA A KÖVETKEZŐ AJÁNLÁST:

1. cikk

A Társulási Tanács ajánlja, hogy a Felek hajtsák végre a mellékletben foglalt EU–Moldovai Köztársaság társulási menetrendet*.

2. cikk

A mellékletben foglalt EU–Moldovai Köztársaság társulási menetrend a 2017. augusztus 19-én elfogadott EU–Moldovai Köztársaság társulási menetrend helyébe lép.

3. cikk

Ez az ajánlás az elfogadása napján lép hatályba.

Kelt Brüsszelben, [év. hónap nap]-án/-én.

a Társulási Tanács részéről

Az Elnök

* SN 10057/17.

MELLÉKLET

2021–2027

**TÁRSULÁSI MENETREND
A KÖVETKEZŐ FELEK KÖZÖTT:
AZ EURÓPAI UNIÓ,
VALAMINT
A MOLDOVAI KÖZTÁRSASÁG**

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5
1 A társulási menetrend végrehajtására vonatkozó elvek, eszközök és források	6
2 Az EU és a Moldovai Köztársaság közötti együttműködés általános célkitűzései	8
<i>I. Reziliens, fenntartható és integrált gazdaságok</i>	
<i>II. Elszámoltatható intézmények, jogállamiság és biztonság</i>	
<i>III. A környezet- és éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia</i>	
<i>IV. Reziliens digitális átállás</i>	
<i>V. Reziliens, méltányos és befogadó társadalmak</i>	
3 A társulási menetrend rövid és hosszú távú prioritásai	15
<i>I. Demokrácia, emberi jogok és felelősségteljes kormányzás</i>	15
<i>II. Kül- és biztonságpolitika</i>	23
<i>III. Szabadság, biztonság és a jog érvényesülése</i>	25
<i>IV. Gazdasági és ágazati együttműködés</i>	32
<i>V. Kereskedelem és kereskedelemmel kapcsolatos ügyek (DCFTA)</i>	53

Bevezetés

Társulási menetrend az Európai Unió és a Moldovai Köztársaság között

Az Európai Unió és tagállamai és a Moldovai Köztársaság (a továbbiakban: a Felek) 2014. június 27-én ambiciózus és innovatív társulási megállapodást írt alá, mely mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térséget is magában foglal. A megállapodás kötelező, szabályokra épülő rendelkezéseket tartalmaz, továbbá a politikai társulást és gazdasági integrációt előmozdító, megerősített együttműködésről rendelkezik, amely túllépi a hagyományos megállapodásokat, és lefedi az érdeklődésre számot tartó valamennyi területet. A megállapodást ideiglenesen 2014. szeptember 1-jétől alkalmazták a megerősítési folyamat lezárásáig, ami lehetővé tette a társulási megállapodás teljes körű alkalmazását 2016. július 1-jétől.

A Felek 2014. június 26-án társulási menetrendről állapodtak meg, amely a 2014–2016-os időszakra vonatkozó közös munka prioritásainak listáját tartalmazta. 2017. augusztus 4-én a Felek megállapodtak abban, hogy a 2014–2016-os társulási menetrend helyébe a 2017–2019-es időszakra vonatkozó új társulási menetrend lép. Az EU és a Moldovai Köztársaság által elfogadott társulási menetrendek előkészítik és megkönnyítik a társulási megállapodás végrehajtását.

A Társulási Tanács 2019. szeptember 30-i 5. ülésén az EU és a Moldovai Köztársaság megállapodott abban, hogy a 2017–2019-es időszakra szóló társulási menetrendet egyéves átmeneti időszakra fenntartják, és megkezdik a munkát a társulási megállapodás/mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség elkövetkező években történő végrehajtási folyamatának irányítása érdekében, a társulási megállapodás hatálya alá tartozó területeken. Ez a dokumentum a 2017–2019-es időszakra vonatkozó társulási menetrend helyébe lép, és új magas szintű prioritásokat határoz meg a politikai társulásra és a gazdasági integrációra vonatkozó, a 2021–2027 közötti időszakra szóló társulási megállapodásban meghatározott célkitűzések elérésére irányuló közös munka tekintetében. Az egész időszakra vonatkozó, hosszú távú stratégiai célkitűzésekre és prioritásokra összpontosít, míg a konkrét rövid távú intézkedések, valamint a megvalósítás operatív szempontjai meghatározásával és nyomon követésével a társulási megállapodás értelmében létrehozott bizottsági és albizottsági intézményi struktúrában kell foglalkozni. Ezt a menetrendet szükség esetén felül lehet vizsgálni.

Az a tény, hogy a társulási menetrend kisszámú prioritásra összpontosít, nem érinti az egyéb vonatkozó megállapodások és partnerségek, illetve a keleti partnerség multilaterális irányvonala alapján jelenleg folyó párbeszéd terjedelmét, vagy az arra szóló felhatalmazást.

Továbbá, 2014 áprilisában életbe lépett a Moldovai Köztársaság biometrikus útlevelel rendelkező állampolgárai számára a vízummentes utazás a schengeni országokba. A vízummentességi rendszer fenntarthatóságának biztosítása és ezáltal az EU és a Moldovai Köztársaság közötti mobilitáshoz és az emberek közötti kapcsolatokhoz való hozzájárulás érdekében folyamatosan teljesíteni kell a vízumliberalizációs referenciamutatókat és a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében a Bizottság által kiadott rendszeres jelentésekben foglalt ajánlásokat.

1. A társulási menetrend végrehajtására vonatkozó elvek, eszközök és források

A következő közös elvek vezérlik továbbra is a társulási menetrend végrehajtását:

- A társulási menetrend részeként hozott intézkedéseket a politikai társulás és a gazdasági integráció átfogó célkitűzéseinek szellemében kell végrehajtani, ami teljes mértékben összhangban van a társulási menetrenddel/mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségről szóló megállapodással, beleértve annak preambuláját,
- A társulási menetrend prioritásai az EU és a Moldovai Köztársaság arra vonatkozó felelősségét tükrözik, hogy maradéktalanul végre fogják hajtani annak rendelkezéseit,
- Mindkét Felet be kell vonni a társulási menetrend végrehajtásába, a felelősségvállalás, az átláthatóság, az elszámoltathatóság és az inkluzivitás elveinek maradéktalan tiszteletben tartása mellett,
- A társulási menetrend még jobban bevonja a Moldovai Köztársaságot a társulási vonatkozású reformokról szóló, folyamatban lévő párbeszédbe,
- A társulási menetrend célja, hogy a stratégiai prioritások gyakorlati intézkedéseken keresztüli fokozatos végrehajtása révén kézzelfogható és fenntartható eredményeket érjen el. Mindkét Fél biztosítja különösen azt, hogy a társulási menetrend keretében kidolgozott jogszabályok és stratégiai dokumentumok inkluzív, átlátható és tényeken alapuló – a civil társadalmat és az egyéb érdekelt feleket bevonó – folyamat keretében készüljenek és legyenek végrehajtva,
- A Felek elismerik annak fontosságát, hogy megfelelő és elegendő belföldi politikai, technikai és pénzügyi eszközzel támogassák az egyeztetett prioritásokat,
- A társulási menetrend végrehajtását nyomon követés és éves jelentés tárgyát fogja képezni, beleértve az általános előrehaladásról szóló jelentést és értékelést, többek között az általánosan elismert mutatók és az uniós finanszírozású projektek által előállított adatok alapján. Az elért eredményeket felülvizsgálják, többek között a társulási megállapodásban meghatározott kétoldalú struktúrák keretében megrendezett üléseken is. A civil társadalom számára is lehetővé teszik, hogy nyomonkövetési tevékenységeit a társulási menetrendre összpontosítsa,
- Az Európai Unió támogatja a Moldovai Köztársaságot a társulási menetrendben meghatározott célkitűzések és prioritások végrehajtásában. Ennek érdekében: felkínálja az összes rendelkezésre álló uniós támogatási forrást; szakértelmet és tanácsadást biztosít; elősegíti a bevált gyakorlatok, a know-how és az információk megosztását; valamint támogatja a kapacitásépítést és az intézmények erősítését. Az Európai Unió ösztönözni fogja a Moldovai Köztársaság más partnereitől származó támogatásokat, és törekedni fog azok összehangolására, valamint megerősíti az „Európa együtt” elnevezésű támogatás összehangolt megközelítését, amely ötvözi az EU-tól, annak tagállamaitól és a pénzügyi intézményektől származó forrásokat. Felhasználja majd a megfelelő pénzügyi eszközeit a társulási menetrend végrehajtásának elősegítésére. Ez a támogatás azonban továbbra is szigorúan feltételes lesz, és az EU-val közösen elfogadott reformmenetrend konkrét előrehaladásához kapcsolódik, különösen a demokrácia, az igazságszolgáltatás és a korrupció elleni küzdelem területén. Ezenkívül a társulási menetrend nem pénzügyi programozási dokumentum, és nem helyettesíti a Felek által végzett pénzügyi programozást.

A társulási menetrendben meghatározott prioritások teljes mértékben összhangban vannak a „Keleti partnerségi politika 2020 után: A reziliencia megerősítése – a mindenki számára előnyös keleti partnerség” c. közös közleménnyel, amely – a tagállamok és a partnerországok hozzájárulásával együtt – a 2020 utáni keleti partnerségről szóló, 2021. július 2-án közzétett és 2021. évi 6. keleti partnerségi csúcstalálkozón jóváhagyott közös szolgálati munkadokumentum¹ alapját képezi. Az ország gazdasági beruházási terve és a Moldovára vonatkozó öt országspecifikus kiemelt kezdeményezés támogatni fogja a társadalmi-gazdasági helyreállítást és erősíteni fogja az ország rezilienciáját. A kapcsolódó, 2020. május 11-i tanácsi következtetések elismeréssel nyugtázták a közös közleményt.

A társulási menetrendben meghatározott prioritások fogják alátámasztani a Moldovai Köztársaságnak nyújtott uniós támogatást, amint azt a Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz (NDICI), a többéves indikatív program (MIP) és a Moldovai Köztársaság számára a Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszközön keresztül, [jóváhagyandó] több országra kiterjedő programozás körvonalazza. A szinergia keretében az EU június 2-án közzétette a Moldovával kapcsolatos gazdasági fellendülési tervét a társadalmi-gazdasági fellendülés ösztönzése, a zöld és digitális átállás előmozdítása és az ország kiaknázatlan gazdasági potenciáljának felszabadítása érdekében. Az EU más uniós eszközökből, többek között a nukleáris biztonság célját szolgáló együttműködési eszközökből is nyújthat támogatást. Minden támogatás nyújtására az uniós külső támogatásra vonatkozó végrehajtási szabályokkal és eljárásokkal teljes összhangban kerül majd sor. Az említett eljárásoknak megfelelően a Moldovai Köztársaságnak nyújtott minden uniós támogatás továbbra is szigorú feltételrendszerhez kötött; a feltételek teljesítését folyamatosan nyomon követik és rendszeresen értékelik. A Felek együttműködnek a nemzeti rendszerek és intézmények megerősítésében a támogatások kiszámíthatóságára és hatékonyságára vonatkozó legjobb gyakorlatokkal, valamint a jóváhagyott stratégiákkal és kormányzati szakpolitikai dokumentumokkal összhangban.

Ez a társulási menetrend az elfogadásának időpontjától 2027 végéig alkalmazandó. A társulási menetrend az EU–Moldovai Köztársaság Társulási Tanács jóváhagyásával bármikor módosítható vagy aktualizálható.

¹ A keleti partnerség multilaterális dimenzióján túl az EU fekete-tengeri szinergiára vonatkozó kerete a regionális együttműködés révén tartalmassá teszi ezeket a prioritásokat, különös hangsúlyt fektetve a kék gazdaságra és a Fekete-tengerre vonatkozó közös tengeri menetrendre. A fekete-tengeri szinergia előnyeit és végrehajtását a Külügyek Tanácsának a fekete-tengeri regionális együttműködés melletti uniós szerepvállalásról szóló 2019. júniusi következtetései is elismerik.

2. Az EU és a Moldovai Köztársaság közötti együttműködés általános célkitűzései

Az EU és a Moldovai Köztársaság által elfogadott közös értékek és elvek megszilárdításához és előmozdításához az EU és a Moldovai Köztársaság kulcsfontosságú prioritásnak tartja a társulási megállapodás és a társulási menetrend végrehajtását. A társulási megállapodás Moldova európai törekvéseinek és európai választásának szellemében felgyorsítja az Európai Unióval való politikai társulást és gazdasági integrációt, amint azt a keleti partnerség 2017. évi csúcstalálkozóján elfogadott nyilatkozat is elismeri. Az EU újólág megerősíti, hogy határozottan támogatja a Moldovai Köztársaság nemzetközileg elismert határain belüli szuverenitását és területi integritását.

A társulási megállapodás aláírása óta a Moldovai Köztársaság lépéseket tett a megállapodás hatékony végrehajtása érdekében. Mindkét Fél elismeri a Moldovai Köztársaság által az EU-val való szorosabb politikai társulás és gazdasági integráció terén elért eredményeket, és elismerik, hogy további jelentős lépésekre van szükség az érdemi és fenntartható előrelépéshez annak érdekében, hogy a polgárok teljes mértékben élvezhessék az EU és a Moldovai Köztársaság közötti társulási megállapodás előnyeit.

Az EU továbbra is támogatni fogja a Dnyeszter-melléki konfliktus rendezéséről szóló tárgyalási folyamat keretében az „5+2” formációban ülésező, politikai kérdésekkel foglalkozó állandó konferencia munkáját annak érdekében, hogy megvalósuljon a konfliktus átfogó, békés és fenntartható megoldása, amely a Moldovai Köztársaság nemzetközileg elismert határain belüli szuverenitásán és területi integritásán, valamint az EBESZ 2020. decemberi miniszeri nyilatkozatának rendelkezésein alapul.

Az EU és a Moldovai Köztársaság közötti együttműködés célja továbbá a globális szakpolitikai célkitűzések megvalósításának támogatása, ideértve az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodást, valamint a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend és 17 fenntartható fejlesztési céljának végrehajtását, amelyek mellett mindkét Fél elkötelezte magát. Az együttműködés erősíteni fogja a nemzetközi szabályokon alapuló rendet, és hozzá fog járulni egy erősebb Európa építéséhez a világban.

A 2020. márciusi közös közleményben részletezett, a keleti partnerség 2020 utáni időszakra vonatkozó következő hosszú távú szakpolitikai célkitűzéseit a Moldovai Köztársaság megfelelően figyelembe fogja venni az elkövetkező években végrehajtandó reformok stratégiai irányának meghatározásakor. A Felek együtt fognak dolgozni együttműködésük előnyeinek kommunikálása érdekében.

I. Reziliens, fenntartható és integrált gazdaságok

A Felek fokozzák együttműködésüket a Moldovai Köztársaság, az uniós tagállamok és a keleti partnerországok közötti gazdasági fejlődés és gazdasági integráció előmozdítása céljából, a moldovai polgárok javára és jóléte érdekében. Ez csökkenteni fogja a gazdasági és oktatási egyenlőtlenségeket, és javítja a munkakörülményeket, valamint az európai zöld megállapodással összhangban biztosítja a gazdaság fokozatos dekarbonizációját és klímasemlegességét. Ez az annak biztosítására irányuló erőfeszítésekben is megmutatkozik majd, hogy a Covid19 utáni helyreállítás zöld legyen, és ne veszélyeztesse a

környezetvédelmi és éghajlat-politikai célokat. A fenntartható és méltányos fellendülés szempontjából a munkaerő-védelem fenntartása és a tisztességes munka előmozdítása is döntő fontosságú lesz. A beruházási környezet javítása a beruházások felvevőképességének növelésével, a vállalkozók számára egyenlő versenyfeltételek megteremtésével, a jogállamiság, az igazságszolgáltatás átláthatóságának és függetlenségének biztosításával, a korrupció elleni erőfeszítésekkel és a hatékony kormányzással érhető el.

A Felek együttműködnek annak érdekében is, hogy befektessenek az emberekbe, különösen a fiatalokba, hogy javítsák foglalkoztathatóságukat, ugyanakkor tisztességes munkahelyeket és hatékony munkavédelmet biztosítsanak, miközben jobban összekapcsolják az oktatást, a kutatást és az innovációt a magánszektor szükségleteivel. A kutatási és innovációs politikák támogatása az intelligens szakosodás és a technológiatranszfer előmozdításával és lehetővé tételével, valamint a Moldovai Köztársaságnak a Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogramhoz való társulásának megkötésével valósul meg. A Moldovai Köztársaság az oktatási ágazat korszerűsítése és átfogó reformja révén javítani fogja oktatási teljesítményét, hatékonyabbá téve azt az erőforrás-felhasználás tekintetében, beruházva jó minőségű humán erőforrásaiba és a nemzetközi minőségi normáknak megfelelő képzési és ifjúsági rendszereknek teljesítményébe, valamint biztosítva az inkluzivitást.

A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy támogassák a Moldovai Köztársaságot abban, hogy teljes mértékben működőképes és versenyképes piacgazdaságot hozzon létre, és szakpolitikáit fokozatosan összhangba hozza az uniós szakpolitikákkal. Ezt a makrogazdasági stabilitás, a rendezett államháztartás, a stabil pénzügyi rendszer és a fenntartható fizetési mérleg alapelveinek megfelelően kell megvalósítani. A belső kontroll és a belső ellenőrzés megerősítése az európai szabványoknak és gyakorlatoknak megfelelően történik. A Felek közösen dolgoznak a bankszektor reformjának további megszilárdításán. Prioritást képez majd a kis- és középvállalkozások (kkv-k) szabályozási keretének és működési környezetének javítása, valamint a moldovai versenyjog érvényesítése a belső piac megfelelő működésének biztosítása érdekében, többek között a monopolisztikus magatartás csökkentése révén. A privatizációra átlátható módon kerül sor a stratégiai eszközök és a kritikus infrastruktúrák átvilágítási mechanizmusaival. Javítani kell az állami tulajdonú vállalatok irányítását, valamint az illetékes hatóság függetlenségét és elszámoltathatóságát a köztulajdon-kezelés területén. Biztosítani kell más felügyeleti/szabályozási közintézmények függetlenségét és elszámoltathatóságát is.

A társulási megállapodás, illetve az ahhoz kapcsolódó mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségek hatékony megvalósítása – a szabályozás közelítésének szélesebb körű folyamatához és az ahhoz kötődő szükséges reformokhoz kapcsolódva – hozzájárul az EU-val való megerősített gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok feltételeinek megteremtéséhez, ez pedig a Moldovai Köztársaságnak az Európai Unió belső piacával történő további fokozatos gazdasági integrációjához vezet, a társulási megállapodásokban előírányzottak szerint.

A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy fokozzák az uniós vívmányoknak a társulási megállapodásban meghatározott valamennyi közlekedési mód (légi, közúti, tengeri, vasúti) tekintetében történő további végrehajtását, különös hangsúlyt fektetve a fizikai

összeköttetések javítására és a biztonsági szempontokra is. Ez magában foglalja a gazdaságilag fontos infrastruktúrák fejlesztését és a környezetbarát közlekedési megoldások fokozott előtérbe helyezését, többek között a kibővített indikatív TEN-T hálózat fejlesztése és a multimodális közlekedési megoldások előmozdítása révén.

A körülményekre tekintettel alapvető fontosságú lesz a Covid19-világjárvány társadalmi-gazdasági következményeinek kezelése a rövid távú és hosszú távú reziliencia kiépítése mellett.

II. Elszámoltatható intézmények, jogállamiság és biztonság

A Felek együttműködnek a jogállamiság elveinek érvényesítése, az egyetemes emberi jogok tiszteletben tartása, a működő demokratikus intézmények és a befogadás biztosítása érdekében. Elsőbbséget élveznek az igazságszolgáltatással és a bűnüldöző hatóságokkal kapcsolatos jogszabályok, beleértve a korrupcióellenes hatóságokat és a jogszabályok végrehajtását is. Szükség esetén ki kell igazítani a jogszabályokat, és megfelelő emberi és pénzügyi erőforrásokat kell biztosítani az ágazat számára az igazságszolgáltatás függetlenségének, elszámoltathatóságának, pártatlanságának, feddhetetlenségének, professzionalizmusának és hatékonyságának biztosítása érdekében, ideértve az ügyészséget is, amelynek politikai vagy egyéb jogtalan beavatkozástól mentesnek kell lennie. Az EU üdvözli a Moldovai Köztársaság azon döntését, hogy kiemelten kezeli a jogállamisági reformokat. A korrupcióval szemben zero toleranciát kell követni a korrupt magatartás minden formájának megelőzése érdekében. A politikai korrupció kezelése a GRECO ajánlásaival összhangban történik. A közzféra integritása megerősödik, középpontba helyezve a hatékony eszközellenőrzést, és összhangban a felelősségteljes kormányzás elveivel.

Prioritás lesz a nemzeti vagyonvisszaszerzési szolgálat megerősítése és hatékonyságának javítása. A Moldovai Köztársaság az ország bankrendszerét érintő, 2012–2014 közötti csalási és pénzmosási ügyeket, például a Laundromat ügyet alapos, pártatlan és átlátható vizsgálat alá vonja, többek közt annak érdekében, hogy az eltulajdonított pénzeszközöket visszaszerezzék és a felelősöket bíróság elé állítsák. Meg kell erősíteni a moldovai és az érintett európai bűnüldöző szervek közötti együttműködést.

A Moldovai Köztársaság gondoskodik arról, hogy az elnöki, parlamenti és helyhatósági választások demokratikus módon, a nemzetközileg elfogadott és az európai normáknak megfelelően folyjanak le, és ne kerüljön politikai nyomás a választásokon részt vevő érdekelt felekre. Tiszteletben tartja és követi a nemzetközi szervezetek, többek között az Európa Tanács és az Együttműködési Szervezet / Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (EBESZ/ODIHR) ajánlásait.

A Felek együttműködnek annak biztosítása érdekében, hogy végrehajtsák a biztonsági ágazat reformját, és elfogadják a vonatkozó kereteket és eljárásokat a válságkezelés, a kritikus infrastruktúrák védelme és a hibrid fenyegetésekkel szembeni fellépés területén, többek között az állami intézmények külföldi beavatkozásokkal szembeni ellenálló képességének fejlesztése és a korrupció nemzetbiztonsági vonatkozásainak kezelése révén.

Továbbra is fontos célkitűzés lesz a rendőrségi reform és a határ menti együttműködés támogatása a legjobb nemzetközi és uniós normáknak megfelelően. A hangsúly a szervezett

bűnözés, a határokon átnyúló csempészet elleni küzdelem, valamint az uniós igazságügyi és bűnüldöző szervek közötti együttműködés fokozásán lesz.

A Moldovai Köztársaság biztosítani fogja valamennyi vízumliberalizációs referenciamutató és a Bizottság által a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készített jelentésekben megfogalmazott ajánlások folyamatos teljesítését.

III. A környezet- és éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia

A Felek együttműködnek az energiabiztonság javításában a diverzifikáció és az energiahatékonyság növelése, valamint a megújuló energia használata révén. A közös cél továbbra is a versenyképes, korrupciómentes és átlátható energiapiac létrehozása a Moldovai Köztársaságban és annak teljes integrálása az EU energiapiacába, beleértve a Moldovai Köztársaság és az EU közötti összeköttetés szintjének növelését. Ennek elérése érdekében a Moldovai Köztársaság biztosítani fogja, hogy a szabályok, az infrastrukturális projektek és az összeköttetés továbbra is az energiafüggség csökkentésére, az energiarendszerek stabilitásának és biztonságának megerősítésére, valamint az energiaellátás biztonságára összpontosítsanak.

A Felek – az európai zöld megállapodással összhangban és a Covid19 utáni helyreállítás összefüggésében – folytatják az éghajlatváltozással és a környezettel szembeni rezilienciát célzó együttműködést a modern, erőforrás-hatékony, tiszta és körforgásos gazdaság előmozdítása révén, ami a gazdaság környezetbarátabbá válásához és a természeti erőforrások fenntarthatóbb felhasználásához vezet. Ez többek között a közigazgatási reformok folytatása és a társulási megállapodás környezetvédelmi és éghajlat-politikai fejezeteinek végrehajtásához szükséges megfelelő közigazgatási kapacitás kiépítése révén, valamint a környezetvédelmi jogszabályok, az irányítási gyakorlatok és az infrastruktúra terén a múlt örökségének leküzdése érdekében érhető el. Ez azt jelenti, hogy a Párizsi Megállapodással összhangban be kell építeni az alacsony kibocsátásra és az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciára vonatkozó célkitűzéseket is annak érdekében, hogy korlátozni lehessen az éghajlatváltozás polgárok életére gyakorolt hatását. Ezen túlmenően az EU és a Moldovai Köztársaság közötti, a környezetről és az éghajlatról szóló párbeszédet a civil társadalom releváns hozzájárulásával fokozni fogják a társulási megállapodás szerinti, meglévő együttműködés keretében.

A környezetvédelmi irányítást új jogszabályok elfogadása és végrehajtása, valamint a nyilvánosság környezeti információkhoz való hozzáféréseinek és a nyilvánosság döntéshozatalban való részvételének biztosítása révén fogják megerősíteni. Végezetül az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló célkitűzésekkel rendelkező kutatási és innovációs tevékenységekben való részvétel növelése tovább fogja támogatni a zöld gazdaságra való átállást.

A levegő és a víz minőségének javítása, valamint az európai szabványoknak megfelelő jobb hulladékgazdálkodás együtt jár a fenntartható mezőgazdaság lehetővé tételével és előmozdításával, valamint a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák megőrzésével.

IV. Reziliens digitális átállás

A Covid19-világjárvány rávilágított a társadalmakon belüli digitális szakadéokra és arra, hogy sürgősen támogatni kell ezt a digitális átalakulást. Az e-egészségügyre, a távtanulásra, a távorrvoslásra, a vírusok nyomon követésére és a dezinformáció megelőzésére szolgáló megoldások nemcsak a világjárvány idején segítenek, hanem az elkövetkező években is támogatni fogják partnereink rezilienciáját és fejlődését. Ezért a Felek együttműködnek annak érdekében, hogy lehetővé tegyék a növekedést és előmozdítsák a fenntartható fejlődést, valamint hogy az uniós jogszabályokkal és a bevált gyakorlatokkal összhangban további beruházásokat eszközöljenek a Moldovai Köztársaság digitális átalakulásába. Kulcsfontosságú lesz olyan szakpolitikák biztosítása, amelyek célja az informatikai ipar fellendítése és diverzifikálása, versenyképességének erősítése, az induló vállalkozások, valamint a digitális kutatás és innováció ösztönzése a gazdaság valamennyi ágazatában. Kiemelt feladat lesz a kkv-k digitalizálását támogató programok kidolgozása, valamint a digitális gazdasággal kapcsolatos mutatók és statisztikai információk gyűjtése. Ugyanakkor tovább kell fejleszteni az e-kormányzást és a digitális szolgáltatásokat a közigazgatás hozzáférhetőségének, hatékonyságának, átláthatóságának és elszámoltathatóságának növelése érdekében, többek között az állami beruházási keret és szolgáltatások tekintetében is. Ennek együtt kell járnia a digitális készségek fejlesztésével és megszilárdításával, valamint a szélesebb népesség elektronikus írástudásával. Ezen túlmenően az EU támogatni fogja a Moldovai Köztársaság és más partnerországok közötti barangolási és spektrummegállapodások végrehajtását, valamint hosszabb távú célként az EU-val fennálló barangolási díjak csökkentését. A Moldovai Köztársaság kötelezettséget vállal az ilyen megállapodások jogi és technikai akadályainak leküzdésére, a digitális transzformációba való további beruházásra, valamint a biztonságos kommunikációs hálózatokhoz és szolgáltatásokhoz való magas színvonalú, megfizethető áron történő hozzáférés biztosítására. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy fokozzák a Moldovai Köztársaság elektronikus hírközlésért felelős nemzeti szabályozó hatóságának elszámoltathatóságát, igazgatási kapacitását és függetlenségét, ami az adott piac megfelelő működésének alapvető feltétele. A Felek együttműködnek annak érdekében is, hogy az uniós jogszabályokon és a bevált gyakorlatokon alapuló, szilárd jogi, szakpolitikai és operatív kiberbiztonsági kereteket biztosítsanak.

V. Reziliens, méltányos és befogadó társadalmak

A Felek együttműködnek az átlátható, polgárközpontú és elszámoltatható közigazgatás, valamint a biztonságos, szabad és tisztességes választások biztosítása érdekében.

A Moldovai Köztársaság folytatja a közigazgatási reformra vonatkozó stratégia és az annak alapjául szolgáló stratégiák végrehajtását. Ez azt jelenti, hogy a kormányzati intézmények, közigazgatási hatóságok és állami tulajdonban lévő vállalatok átszervezésére kerül sor az elszámoltathatóság, az eredményesség és a hatékonyság növelése érdekében. Ez azt is jelenti, hogy a döntéshozatali folyamat inkluzivitásának, koherenciájának, hatékonyságának, kiszámíthatóságának és átláthatóságának fokozása érdekében folytatni kell a szakpolitika-alkotási és -koordinációs rendszer módosítását, beleértve szükség esetén a kinevezési és elbocsátási eljárásokat is. A professzionális közszolgálati és modern emberierőforrás-

gazdálkodási rendszer biztosítását elő kell mozdítani. A Moldovai Köztársaság törekedni fog a helyi szinten a polgárok rendelkezésére bocsátott források maximalizálására. A Felek együttműködnek az államháztartási politika és irányítás átláthatóságának, felügyeletének és elszámoltathatóságának megerősítése érdekében. Továbbra is a költségvetési óvatosságra, a költségvetési fegyelemre és a költségvetés végrehajtására kell összpontosítani az elszámoltathatósági folyamatok megerősítése és az eredmények jobb kezelése érdekében. A költségvetés parlament általi vizsgálatára és felügyeletére irányuló reformot folytatni kell.

A Felek együttműködnek a társadalmi reziliencia megerősítése, a moldovai társadalom társadalmi kohéziójának és szociális védelmének előmozdítása, az ifjúsági kérdésekkel kapcsolatos munka fokozása, valamint az agyelszívás megelőzését, a nemek közötti egyenlőség biztosítását és a családon belüli erőszak elleni küzdelmet célzó intézkedések elfogadása érdekében. Mivel a migrációs kihívások kezelése szintén közös prioritás, a Felek továbbra is együtt fognak működni annak érdekében, hogy biztonságos és jól irányított környezetben biztosítsák a mobilitást és az emberek közötti kapcsolatokat, valamint támogassák a kiszolgáltatott helyzetben lévő migránsokat és menekülteket. Alapvető fontosságú a visszafogadásról szóló meglévő megállapodás sikeres végrehajtása, valamint a vonatkozó vízumliberalizációs kritériumok folyamatos teljesítése. Ezt kiegészítve az EU és Moldova közötti mobilitási partnerség biztosítani fogja a fenntartható szerepvállalást. Mérlegelni fogják a munkaerő-migrációval kapcsolatos kezdeményezéseket, amelyek célja az együttműködés fokozása, valamint a készségek és kompetenciák kölcsönös megtermékenyítése, figyelembe véve az agyelszívásnak a partnerországok humán tőkéjére gyakorolt hatását, a meglévő nemzeti jogszabályok és hatáskörök tiszteletben tartása mellett. A személyek és az áruk határokon átnyúló mozgásának elősegítése érdekében sor kerül az integrált határigazgatás terén folytatott technikai és igazgatási együttműködés megerősítésére. Prioritás lesz a helyi szintű társadalmi és gazdasági átalakulásba való beruházás, beleértve az emberek jobb fizikai infrastruktúrához, közüzemi szolgáltatásokhoz és életkörülményekhez való hozzáféréseinek növelését. A Moldovai Köztársaság biztosítani fogja az egészséghez való hozzáférés alapvető jogát, az EU pedig támogatni fogja a közegészségügyi ágazat megerősítését. Ez döntő fontosságú lesz a fertőző betegségek elleni küzdelmet szolgáló hatékony válságelhárítási mechanizmusok kialakításában, többek között a Covid19-világjárvány következményeinek kezelésében.

Tágabb értelemben az EU továbbra is támogatja a felelősségteljes kormányzást, az emberi jogokat, a jogállamiságot, a megkülönböztetésmentességet, a tisztességes munkát, valamint az alapvető értékeket és a humanitárius elveket a Covid19-világjárványra való reagálás és az abból való kilábalás során.

A Moldovai Köztársaság hatékony és egységes keretet biztosít a nem kormányzati szervezetek (NGO-k) szabad működéséhez, és lehetővé teszi a civil társadalmi szervezetek – különösen a helyi szinten működők – kapacitásépítését, biztosítva számukra, hogy érdemben részt vegyenek a politikai döntéshozatali folyamatokban, előmozdítva a reformokat, a közszolgáltatásokat és a nyilvános elszámoltathatóságot.

A Moldovai Köztársaság fenntartja a média szabadságát, függetlenségét és pluralizmusát, tiszteletben tartja az uniós és egyetemes normákat, biztosítja a szabad és egészséges

médiakörnyezet feltételeit, és helyi szinten is előmozdítja a minőségi médiát. Elsőbbséget élvez a működőképes, pártatlan, hatékony és átlátható audiovizuális tanács biztosítása. A Moldovai Köztársaság biztosítja és előmozdítja a közérdekű információkhoz való hozzáférés jogát és a pontos, pártatlan jelentéstételt.

A Felek előmozdítják a legjobb gyakorlatok cseréjét a társadalmi médiaműveltség szintjének növelését célzó szakpolitikai kezdeményezésekkel kapcsolatban (pl. oktatási programok, iskolai tantervek).

Kiemelt feladat lesz az új nemzeti emberi jogi cselekvési terv végrehajtása, különös tekintettel a legkiszolgáltatottabb csoportokra. A Moldovai Köztársaság biztosítani fogja az Emberi Jogok Európai Bírósága által hozott ítéletek tényleges végrehajtását, továbbá a végrehajtás parlamenti felügyeletére irányuló hatékony mechanizmus létrehozását.

3. A társulási menetrend rövid és hosszú távú prioritásai

A Felek a következő területeken működnek együtt:

I. Demokrácia, emberi jogok és felelősségteljes kormányzás

1. A demokráciát garantáló szabályok és intézmények

- Annak biztosítása, hogy az elnöki, a parlamenti és a helyi választásokat demokratikusan, a nemzetközileg elfogadott és európai normáknak megfelelően bonyolítják le. A központi választási bizottság függetlenségének és professzionalizálásának biztosítása.
- A politikai pártok és választási kampányok finanszírozása átláthatóságának, elszámoltathatóságának és jogszerűségének biztosítása a nemzetközi normákkal és bevált gyakorlatokkal összhangban, valamint szigorú, időszerű és megfelelő felügyeleti és szankcionálási mechanizmusok végrehajtása.
- A politikai pluralizmus biztosítása, valamint a kiszolgáltatott csoportokhoz és kisebbségekhez tartozó személyek politikai képviseletének és inkluzív részvételének elősegítése, beleértve a 40 %-os nemi kvóta elérését a választott tisztségek körében, valamint annak kitűzését, hogy hasonló kvóta legyen bevezetve a központi és kerületi szintű kinevezések során.
- Elszámoltatható, átlátható, hatékony, eredményes és megfelelő forrásokkal rendelkező kormányzati intézmények és közigazgatási hatóságok biztosítása nemzeti és helyi szinten, korrupciótól és jogtalan befolyásolástól mentesen.
- A Parlament szerepének és működésének megerősítése, többek között annak biztosításával, hogy megtegyék a szükséges intézkedéseket a források elosztása és a teljes mértékben átlátható, kiszámítható és részvételen alapuló jogalkotási folyamat mechanizmusainak javítása; a legjobb nemzetközi gyakorlattal összhangban történő, átlátható kinevezések, valamint a jogszabályok végrehajtásának hatékonyabb felügyelete és ellenőrzése érdekében.
- A döntéshozatal átláthatóságáról szóló törvény és a parlamenti rendelet módosítása a Parlament által alkalmazott veszélyhelyzeti eljárás mechanizmusának meghatározása, valamint a civil társadalom megfelelő részvételének biztosítása érdekében.
- Az e-jogalkotási platform további fejlesztése és az elektronikus szavazási rendszer bevezetése a Parlamentben.
- Az igazságszolgáltatás függetlenségének és pártatlanságának biztosítása, az európai normákkal összhangban.
- Az Alkotmánybíróság szerepének megerősítése a jogi keret (többek között az alkotmányjogi törvénykönyv hatályon kívül helyezése) és az intézményi mechanizmusok javítása révén az alkotmánybírósági határozatok végrehajtási arányának növelése és a közbizalom visszanyerése érdekében.
- Versenyképes bérszint és átlátható, érdemeken alapuló előmeneteli rendszer biztosítása a közszolgálatban a tehetségek vonzása és megtartása érdekében.

2. Emberi jogok és alapvető szabadságok

– 3–4 éven belül:

- Hatékony intézményi keret biztosítása az emberi jogok védelme érdekében, amely többek közt megfelelő emberi és pénzügyi erőforrásokat foglal magában.
- A 2018–2022 közötti időszakra szóló emberi jogi cselekvési terv végrehajtása, valamint a 2022 utáni időszakra vonatkozó új szakpolitikai dokumentum kidolgozása és végrehajtása.
- Annak biztosítása, hogy az emberi jogokon alapuló megközelítés hatékonyan beépüljön a jövőbeli kormányzati politikai dokumentumokba.
- A Nemzeti Emberi Jogi Tanács és az Emberi Jogok Állandó Titkársága megfelelő működésének biztosítása, amelyek egyaránt kulcsfontosságúak az emberi jogi cselekvési terv, valamint a nemzetközi emberi jogi védelmi mechanizmusoktól kapott ajánlások végrehajtásának nyomon követéséhez és értékeléséhez.
- Az ombudsman hivatalának megerősítése, többek között az ombudsmanra vonatkozó törvényre és a visszaélést bejelentő személyekre vonatkozó törvényre vonatkozó jogszabály-módosítások, megfelelő emberi és pénzügyi erőforrások és helyiségek biztosítása révén, a nemzeti emberi jogi cselekvési terv rendelkezéseivel összhangban, annak érdekében, hogy a hivatal hatékonyan el tudja látni feladatait.
- A kínzás elleni nemzeti megelőző mechanizmus működésének és teljes körű függetlenségének biztosítása a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni ENSZ-egyezmény fakultatív jegyzőkönyve 18. cikke (3) bekezdésének megfelelően.
- Az Emberi Jogok Európai Bírósága határozatainak végrehajtása terén elért eredmények jelentős javítása.
- Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény diszkriminációmentességről szóló 12. jegyzőkönyvének megerősítése.
- A gyűlölet-bűncselekményekre vonatkozó jogszabályok módosításainak elfogadása és végrehajtása az európai normáknak való megfelelés érdekében. A gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények nyomozására és az azokkal szembeni fellépésre, továbbá az áldozatok igazságszolgáltatáshoz való tényleges hozzáféréseinek biztosítására irányuló erőfeszítések fokozása.
- A megkülönböztetés megelőzésével és felszámolásával, valamint az egyenlőség biztosításával foglalkozó tanács (a továbbiakban: egyenlőségi tanács) kapacitásának megerősítése megfelelő emberi és pénzügyi erőforrások, valamint megfelelő jogi kompetenciák révén, továbbá a szerv függetlenségének és hatékonyságának fokozása az egyenlőséggel foglalkozó szervekre vonatkozó előírásokról szóló európai bizottsági ajánlással összhangban.
- Az egyenlőségről szóló törvény módosításainak, valamint a megkülönböztetés minden formájának kiküszöbölésére vonatkozó törvények és rendeletek – többek között az egyenlőség biztosításáról szóló törvény– alkalmazásának biztosítása.
- A nemzeti intézmények kapacitásai kiépítésének és megerősítésének támogatása, kezdve a nemzeti emberi jogi struktúrákkal, annak érdekében, hogy fel lehessen készíteni őket a mesterséges intelligencia használatából eredő hatások kezelésére, kezdve az emberi jogoknak a digitális térben való védelmével kapcsolatos általános ismeretterjesztő tevékenységekkel.

- Biztonságos és támogató környezet biztosítása az emberi jog-védők számára.

– 7 éven belül:

- Az Európa Tanács nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménye hatékony végrehajtásának biztosítása.
- A Moldovai Köztársaságban a 2017–2027 közötti időszakra szóló, az etnikai csoportok közötti kapcsolatok megszilárdítására vonatkozó stratégia végrehajtása.
- Az akadálymentességnek a fogyatékossgal élő személyek számára történő biztosításával kapcsolatos jogszabályok végrehajtásának előmozdítása. A középületek és a közlekedés akadálymentesítése és annak javítása, valamint az információkhoz való hozzáférés biztosítása a fogyatékossgal élők számára.
- A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény hatékony végrehajtásának biztosítása.
- A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének ratifikálása.
- A vallás és a meggyőződés szabadságával kapcsolatos nemzetközi kötelezettségvállalások betartásának és végrehajtásának biztosítása.

3. Közigazgatási reform, az államháztartási gazdálkodást is ideértve

- A 2016. évi közigazgatási reformstratégia következtetéseinek és a helyzet alakulásának értékelése, továbbá az értékelés megállapításainak megfelelően további reformlépések megtétele.
- Az előzetes hatásvizsgálatok rendszeres alkalmazásának folytatása és annak biztosítása, hogy a reformok költségeit szisztematikusan megbecsüljék. Mindkét tevékenység intézményi kapacitásának megerősítése. A minisztériumközi konfliktusmegoldási fórumok működésének biztosítása a közigazgatás felső szintjén és politikai szinten egyaránt.
- A kormányzati intézmények, közigazgatási hatóságok és állami tulajdonban lévő vállalatok átszervezésének folytatása az elszámoltathatóság, az eredményesség és a hatékonyság növelése érdekében. A szakpolitikák kidolgozási és koordinációs rendszere felülvizsgálatának folytatása az inkluzivitás, a koherencia, a hatékonyság, a kiszámíthatóság és a döntéshozatali folyamat átláthatóságának javítása érdekében.
- A közszolgáltatások minőségének és hozzáférhetőségének további javítása, többek között digitalizálásuk megerősítésével és erős nyomonkövetési mechanizmusok, valamint a felhasználói tapasztalatokra vonatkozó visszajelzési mechanizmusok bevezetésével. Professzionális közszolgálati és modern emberierőforrás-gazdálkodási rendszer biztosítása.
- A közigazgatás reformjának folytatása a közigazgatási elvekkel összhangban és a civil társadalommal konzultálva és fokozódó szerepvállalása mellett, elszámoltatható, hatékony, átlátható, professzionális, érdemeken és eredményeken alapuló, saját etikai kódexszel rendelkező, politikai nyomástól független közszolgálat létrehozása céljából.
- Annak elemzése, hogy a helyi közigazgatási formáció milyen hatást gyakorol a polgárok érdekeire. A helyi demokrácia, autonómia és decentralizáció erősítésére

irányuló módszerek kidolgozása valamennyi nemzetközi és európai szabvánnyal összhangban azzal a céllal, hogy biztosítani lehessen a polgárok helyi részvételét, és javítani lehessen a polgároknak nyújtott helyi szolgáltatásokat, többek között a területi közigazgatási reform lehetőségeinek feltárása révén.

- Ösztönzőcsomagok létrehozása az önkéntes összeolvadás és a helyi társadalmi-gazdasági fejlődés elősegítése érdekében.
- Az EU továbbra is támogatni fogja Gagauz Autonóm Terület részvételét a vonatkozó közpolitikák végrehajtásában, összhangban a Gagauzia különleges jogállásáról szóló 1994. évi törvénnyel.
- A költségvetési irányítás javítása az államháztartási gazdálkodás nemzeti közpénzkezelési stratégia alapján történő reformjának folytatásával.
- Az állami beruházások irányításának javítása az állami beruházások hatékonyságának növelése érdekében, ideértve a források elosztásával kapcsolatos átlátható döntéshozatal biztosítását, a beruházásra kész projektek portfóliójának kialakítását, a projektirányítási kapacitások és a nyomkövetési rendszerek fejlesztését az alapok felhasználásának javítása érdekében, valamint a befejezett projektek magas színvonalának biztosítását.
- A közsféra vezetői elszámoltathatóságának továbbfejlesztése az államháztartási belső kontrollra és ellenőrzésre vonatkozó EU/SIGMA-elvek alapján.
- Az állami külső ellenőrzés további összehangolása a Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Szervezetének előírásaival, a legfőbb ellenőrző intézmény által végzett munka minőségének és hatásának javítása, az államháztartás parlamenti ellenőrzésének és felügyeletének megerősítése.

4. A véleménynyilvánítás szabadsága

- A véleménynyilvánítás online és offline szabadságának és a média függetlenségének biztosítására irányuló folyamatos munka az Európa Tanács, az Európai Unió és az EBESZ ajánlásainak megfelelően.
- Rendszeres párbeszéd folytatása a tömegtájékoztatás szabadságával és sokszínűségével, a jó hírnév megsértésének dekriminalizálásával, az újságírók forrásainak védelmével és a médián belüli kulturális sokszínűséggel kapcsolatos bevált gyakorlatok cseréje céljából.
- Az információkhoz való hozzáférést megerősítő és a hirdetésekről szóló új jogszabályok elfogadása, valamint a tömegmédiával kapcsolatos támogató intézkedések elfogadása, beleértve a közérdekű üzenetek előállítását és terjesztését is.
- A tömegmédia koncepciója alapján stratégia és intézkedési program elfogadása és végrehajtása, többek között ellenőrzési mechanizmusok és kapacitások kialakítása révén.
- A gyűlöletbeszéd kezelése a tömegmédiában, többek között az interneten és a közösségi médiában, valamint a dezinformáció elleni fellépés.
- Az audiovizuális felügyeleti szerv (audiovizuális tanács) és a közszolgálati műsorszolgáltatók teljes függetlensége, professzionalizmusa, működése és elszámoltathatósága feltételeinek megteremtése.

- Az önszabályozó testületek támogatása az írott sajtóban, valamint a helyi és regionális média támogatására irányuló intézkedések elfogadása.
- A verseny biztosítása a hirdetési piacon, valamint a végső kedvezményezettek és a politikai hovatartozás átláthatóvá tétele.
- Hatékony és eredményes eszközök létrehozása a reklámpiacok monopolizációjának kezelésére.

5. Rossz bánásmód és kínzás

– 3–4 éven belül:

- A fogvatartási körülmények javítása annak érdekében, hogy azok összhangba kerüljenek az európai normákkal. Az ideiglenes őrizet helyiségeiben fennálló körülmények további javítása.
- Konkrét intézkedések végrehajtása a moldovai büntetés-végrehajtási rendszerben az informális fogvatartotti hierarchia elleni küzdelem érdekében, a fogvatartottak biztonságának és védelmének garantálása, valamint annak lehetővé tétele céljából, hogy szabadon bocsátásukkor a fogvatartottak sikeresek legyenek a külső közösségben.
- A fogvatartottak megfelelő elosztásának és osztályozásának rendszere, hatékony toborzási és képzési rendszer létrehozása a börtönökben, valamint folyamatos személyzeti felügyelet biztosítása (éjszaka is) a fogvatartási területeken.
- Megfelelő orvosi ellátás biztosítása a fogvatartottak számára (beleértve a tárgyalást megelőző letartóztatásban lévők számára is).
- A szabadságelvonással nem járó, tárgyalás előtti, megelőző intézkedések és szankciók alkalmazásának megerősítése.
- A rossz bánásmód és kínzás bejelentett ügyeinek tényleges kivizsgálásának és szankcionálásának biztosítása.
- A pszichiátriai intézményekben és az előzetes letartóztatási létesítményekben alkalmazott kínzás és bántalmazás kezelése és megelőzése.

– 7 éven belül:

- Elszámoltatható, hatékony, átlátható és korrupciótól mentes, professzionális és elegendő forrással rendelkező büntetés-végrehajtási rendszer kialakítása.
- Új, magas színvonalú büntetés-végrehajtási intézet létrehozása.
- Az európai és nemzetközi normákkal és legjobb gyakorlatokkal összhangban álló progresszív büntetés-végrehajtási rendszer létrehozása.
- A rendőrség területi egységein belül a tárgyalóterem, a személy felismerésére szolgáló terem, a védelmi tanács által gyanúsított/vádlott személyek számára bizalmas körülményeket biztosító ülésterem, valamint a váróterem (tranzit) kialakítása és megszervezése az uniós előírásoknak megfelelően.
- A büntetés-végrehajtási ágazat fejlesztése.

6. A civil társadalommal való együttműködés

- A nem kereskedelmi szervezetekről szóló törvény végrehajtásának biztosítása, ami a civil társadalom döntéshozatali folyamatban való hatékony részvétele jogi keretének javítását célozza.
- A civil társadalom fejlesztésére vonatkozó új szakpolitikai dokumentum elfogadása és végrehajtása.
- A civil társadalom számára kedvező környezet további előmozdítása és védelme. Reagálás a rendszeres rágalmozási kampányokra és a civil társadalmi szervezetek elleni támadásokra.
- A civil társadalom részvétele keretének erősítése a közpolitikák kidolgozásában és azok végrehajtásának nyomon követésében.
- A civil társadalom pénzügyi fenntarthatóságának előmozdítása és erősítése. Olyan funkcionális mechanizmus bevezetése, amely biztosítja az állami források átlátható és érdemeken alapuló elosztását a civil társadalmi szervezetek között, beleértve az állami hatóságok nyilvános tájékoztató kampányát is.
- Az aktív polgári és önkéntes szellem, valamint a szociális vállalkozás támogatása.
- Nyilvános tájékoztató kampányok szervezése a civil társadalom szerepéről és jelentőségéről szóló pontos információk terjesztése, valamint a polgárok érdeklődésének és polgári kezdeményezésekben való részvételének lehetővé tétele érdekében.

7. A gyermekek jogai

- A gyermekek intézményi kitagolásának folytatása, és annak biztosítása, hogy az intézményekben tanuló gyermekek száma fokozatosan „0”-ra csökkenjen, és ezáltal lezáruljon az intézményi kitagolás, miközben alternatív gondozási formákat fejlesztenek ki.
- A 386/2020. sz. kormányhatározat rendelkezéseivel és a kapcsolódó cselekvési tervvel összhangban a „gyermekvédelmi program” elfogadása.
- A migráció miatt lemaradt gyermekek védelmének javítása, beleértve a szociális és pszichológiai támogatást.
- A gyermekvédelmi program égisze alatt a gyermekbűnözés megelőzésének kezelése.
- Az utcai helyzetben lévő gyermekek problémájának kezelése szociális védelmi mechanizmusok, rehabilitációs és újrabeilleszkedési programok révén.
- A gyermekáldozatok és az erőszak, az elhanyagolás, a bántalmazás, a kizsákmányolás és a gyermekmunka potenciális áldozatai elleni erőszak megelőzése és felszámolása, többek között az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolással és szexuális visszaéléssel szembeni védelméről szóló egyezménye és más vonatkozó nemzetközi mechanizmusok hatékony végrehajtásának biztosítása révén.
- A családotól való elszakadás megelőzése és a családok újrabeilleszkedésének és az intézményi kitagolásnak a megerősítése.

- Gyermekbarát igazságszolgáltatás, reintegráció és a befogadás támogatása (az elkövetők, áldozatok és tanúk esetében).
- A gyermekeknek és családoknak nyújtott szolgáltatások terén helyi és regionális szinten az ágazatközi megközelítések megerősítése és támogatása.
- Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága záró észrevételeinek végrehajtása, valamint a civil társadalom és a független emberi jogi intézmények (gyermekjogi ombudsman) közötti együttműködés megerősítése.
- A kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekek és a fogyatékkal élő gyermekek társadalmi befogadásának biztosítása (jólét, oktatás, fejlesztés, védelem és egészség).
- A pozitív szülői minta megerősítése a gyermekek és a serdülők jogainak tiszteletben tartása és védelme érdekében.
- A gyermekek, a serdülők és a fiatalok egészséges viselkedésének erősítése (táplálkozás, testmozgás, a szerhasználat megelőzése, szexuális és reprodukív egészség, fertőző betegségek, pszichológiai támogatás stb.).
- A gyermekek, a serdülők és a fiatalok részvételének megerősítése a döntéshozatal különböző szintjein.
- Gyermekközpontú megközelítések révén az inkluzív formális és nem formális oktatás megerősítése és támogatása.
- A gyermekek, a serdülők és a fiatalok tudatosságának és digitális rezilienciájának növelése, valamint a gyermekek online biztonságának biztosítása.
- Átfogó és speciális képzés biztosítása a gyermekekkel foglalkozó szakemberek számára (bűnüldözés, igazságszolgáltatás, egészségügy, szociális ágazat stb.).

8. Nemi alapú erőszak

- A nők védelme az erőszak minden formájával szemben, valamint a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak megelőzése, üldözése és felszámolása, többek között az Európa Tanács nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezményének (Isztambuli Egyezmény) megerősítése és teljes körű végrehajtásának biztosítása révén.
- A nemi sztereotípiákkal és a nők jogait korlátozó patriarchális normákkal kapcsolatos nézetek megváltoztatására való törekvés.
- A férfiak gyermekgondozásban való részvételének támogatása az apasági tudatosság növelése révén.
- A nemzetközi bevált gyakorlatok alapján együttműködés az elkövetőkkel a nők elleni erőszak csökkentése és megelőzése érdekében.
- Lakhatási programok és speciális segítségnyújtás kialakítása a családon belüli és szexuális erőszak áldozatai számára.
- Proaktív kormányzati szerep vállalása a nők jogainak védelme és előmozdítása terén.
- Külön prioritást kap a nemi alapú erőszak minden formájának megelőzése, valamint a nők konfliktusmegelőzésben és békefolyamatokban való részvételének erősítéséhez és növeléséhez nyújtott támogatás.

- A nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöbölésével foglalkozó ENSZ-bizottság záró észrevételeinek végrehajtása.
- Pszichológiai tanácsadó programok és szolgáltatások kidolgozása az elkövetők számára, amelyek célja a magatartás megváltoztatása és az erőszakellenes kultúra előmozdítása.

9. Egyenlő bánásmód

- További lépések megtétele annak érdekében, hogy mindenki számára biztosítani lehessen az egyenlőséget, és le lehessen küzdeni a társadalmi, politikai és gazdasági életben bármilyen alapon, a nemen/társadalmi nemen, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron, nyelven, szexuális irányultságon, képességen vagy más alapon történő megkülönböztetést az egyenlő és méltányos lehetőségek biztosítása érdekében.
- A faji egyenlőségről szóló irányelvhez (2000. június 29-i 2000/43/EK tanácsi irányelv) közelítő nemzeti jogszabályok végrehajtása és nyomon követése.
- A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló ENSZ-egyezmény hatékony végrehajtásának biztosítása.
- A Moldovai Köztársaság valamennyi etnikai kisebbségi közösségével szembeni megkülönböztetés elleni küzdelem, különös tekintettel a roma közösségre.
- A romák befogadásának és esélyegyenlőségének javítása és a cigányellenesség elleni küzdelem.
- A nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos hatékony koordinációs mechanizmus biztosítása kormányzati szinten.
- Nemek szerint és életkor szerint lebontott adatgyűjtés biztosítása nemzeti szinten a döntéshozatal (előzetes) támogatása, a szakpolitikák különböző szakaszokban történő végrehajtása, a nyomon követés és az értékelés (utólagos) támogatása érdekében².
- A nők és férfiak kiegyensúlyozott arányban történő részvételének³ elérése a jogalkotás és a közigazgatás (kormányzati intézmények, szervek és ügynökségek) vezetői szintjén, a nemek közötti egyensúly biztosítása a nemzeti és helyi szintű döntéshozatalban.
- A nők arányának növelése a magánszektorban, a nők munkakörülményeinek javítása, küzdelem a nők kizsákmányolása ellen, többek között a mezőgazdasági munkában és az informális gondozási munkában, valamint a nők vállalkozói tevékenységének fejlesztése a vidéki térségekben.

² A megkülönböztetésmentességgel, az egyenlőséggel és a sokféleséggel foglalkozó magas szintű munkacsoport által kiadott, az egyenlőségre vonatkozó adatok gyűjtésének és felhasználásának javítására vonatkozó iránymutatásokkal összhangban, 2018. július, elérhető a következő internetcímen: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/ec-july-2018-guidelines-equality-data-collection.pdf

³ Az Európa Tanács iránymutatásaival összhangban a nők és férfiak kiegyensúlyozott arányban történő részvétele azt jelenti, hogy sem a nők, sem a férfiak képviselte nem csökkenhet 40 % alá a politikai vagy közéleti döntéshozatali szervekben (a tagállamoknak a nők és férfiak politikai és nyilvános döntéshozatalban való kiegyensúlyozott részvételéről szóló Rec(2003)3 miniszteri bizottsági ajánlás).

- Az egészségügyi rendszerben a nőkkel szembeni megkülönböztetés, rossz bánásmód és erőszak felszámolása.
- A nemek közötti egyenlőség szempontjának általános érvényesítése a szakszervezetek munkájában, és azoknak a nemek közötti egyenlőség fő előmozdítói közé helyezése a munkahelyen és a szociális partnerség keretében.
- Annak biztosítása, hogy a választási kampányokban a nők és a férfiak tiszteletteljes és pontos ábrázolásai jelenjenek meg, aktívan kezelve a nemi sztereotípiákat.
- A nemi sztereotípiák és a cigányellenesség kezelése a médiatartalmakban.

10. Szakszervezeti jogok és alapvető munkaügyi normák

– 3–4 éven belül:

- Annak biztosítása, hogy a szakszervezeti jogok és az alapvető munkaügyi normák az európai normáknak és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) egyezményeinek megfelelően érvényesüljenek.
- A gyermekmunka felszámolására irányuló megközelítés kidolgozása.
- A munkáltatói szervezetek struktúrája fejlesztésének támogatása, tagságuk megszilárdítása és a munkaadói szervezetek regionális struktúráinak létrehozása.

– 7 éven belül:

- A gyermekmunka felszámolására irányuló megközelítés végrehajtása és nyomon követése.
- Előrelépés az egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség munkaerőpiacon való biztosítása terén.

II. Kül- és biztonságpolitika

A párbeszéd és az együttműködés további erősítésére kerül sor a közös kül- és biztonságpolitika (KKBP) területén azzal a céllal, hogy elő lehessen mozdítani az EU és a Moldovai Köztársaság közötti kül- és biztonságpolitikai konvergenciát. Ez a párbeszéd az alábbiakra terjed majd ki:

- A kül- és biztonságpolitika – többek között a közös biztonság- és védelempolitika (KBVP) – terén folytatott együttműködés és összehangolás további kiszélesítése, különös tekintettel a konfliktusmegelőzés és a válságkezelés, a regionális stabilitás, a leszerelés, a nonprolifерáció, a fegyverzet-ellenőrzés és az exportellenőrzés kérdéseire, a kétoldalú, nemzetközi és regionális fórumok igénybevételével.
- A nemzeti és nemzetközi szintű válságkezeléshez, valamint potenciálisan a nemzetközi békefenntartó műveletekhez való hozzájárulás érdekében folytatott konzultációk folytatása a kapacitások fejlesztése érdekében.
- A nemi dimenzió integrálása a biztonsági ágazatba, valamint a nők részvételének előmozdítása a béketárgyalásokon és a békefolyamatokban.

- A Moldovai Köztársaság és az EU közötti együttműködés további erősítése a biztonság területén, különös tekintettel a hibrid fenyegetések elleni küzdelemre, a kiberbiztonság megerősítésére és a dezinformáció elleni küzdelemre.
- A hibrid fenyegetésekkel szembeni kapacitásépítés területén segítségnyújtás a Moldovai Köztársaságnak a következőkben: A hibrid fenyegetésekkel szembeni fellépés operatív protokolljának kidolgozása, korai előrejelző kapacitás létrehozása, a hibrid fenyegetésekkel kapcsolatos tudatosság növelése képzések biztosítása és kísérleti stressztesztok végzése révén.
- A kritikus infrastruktúrákról szóló uniós irányelvek előírásaival való összehangolás; az energiaágazat kibertámadásokkal szembeni rezilienciájának fokozására irányuló erőfeszítések támogatása; a kormányon belüli konnektivitás javításának támogatása, beleértve az adatcseréhez szükséges fizikai infrastruktúrát, valamint a kibertámadásokkal szembeni hatékony védelemre irányuló nemzeti kapacitás javítása.
- Az együttműködés további erősítése a stratégiai kommunikációs kapacitások fejlesztése terén, beleértve a dezinformáció elleni küzdelmet, a médiaszabadság és -pluralizmus megerősítésének támogatását, valamint a moldovai információs környezet dezinformációval szembeni védelmének támogatását.
- A konfliktusmegelőzéssel és a válságkezeléssel kapcsolatos gyakorlati együttműködés előmozdítása a Moldovai Köztársaságnak az EU által vezetett polgári és katonai válságkezelési műveletekben való részvételének megkönnyítésével, valamint képzési tevékenységek biztosításával a KBVP területén.
- A multilaterális fórumokon folytatott együttműködés fokozása a nemzetközi szabályokon alapuló rend fenntartása céljából, a többoldalú fórumokon képviselt uniós álláspontokkal való nagyobb összhang érdekében is.

Terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek elterjedésének megakadályozása és fegyverek illegális transzfere

- A terrorista szervezetekre, csoportokra, azok tevékenységére és támogató hálózataira vonatkozó információk cseréjének előmozdítása a nemzetközi jognak és a Felek által elfogadott jogszabályoknak megfelelően, többek között a Moldovai Köztársaság és az Europol közötti operatív és stratégiai együttműködési megállapodás, illetve a Moldovai Köztársaság és az Eurojust közötti együttműködési megállapodás keretében.
- Az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa 2396. sz. határozatának további végrehajtása, és különösen a terrorizmussal gyanúsított személyekre vonatkozó információk megosztása a külföldi terrorista harcosok azonosítása, felderítése és büntetőeljárás alá vonása érdekében.
- A vegyi, biológiai, radiológiai, nukleáris és robbanóanyagokkal (CBRN) kapcsolatos kérdésekben folytatott együttműködés megerősítése a terrorizmus elleni küzdelem, a hibrid fenyegetések és a katasztrófakockázatok csökkentése szempontjából, a tömegpusztító fegyverek nonprolifrációjára és a CBRN-kockázatok csökkentésére irányuló nemzeti stratégia jóváhagyását követően, valamint a CBRN-anyagok kereskedelmének megelőzésére és leküzdésére irányuló nemzeti kapacitások növeléséhez nyújtott támogatás révén, többek között a nemzeti szakértők képzésekben és cserékben való részvételének biztosítása révén.

- Az EU támogatja a tűzfegyverek tiltott kereskedelme elleni küzdelemhez szükséges egyéni együttműködést.
- A MONEYVAL által a nonproliférációval kapcsolatban kiadott ajánlások végrehajtásának nyomon követése.
- A kézi- és könnyűfegyverek (SALW) tiltott gyártásának, szállításának és mozgásának megelőzését, felderítését és leküzdését célzó nemzeti jogalkotási, stratégiai és operatív kapacitások megerősítése.

A Dnyeszter-melléki konfliktus

A Felek együttműködnek a Dnyeszter-melléki konfliktus békés, átfogó és fenntartható rendezése érdekében, a Moldovai Köztársaság nemzetközileg elismert határain belüli szuverenitása és területi integritása alapján. Az együttműködés a következőkre összpontosul:

- A Dnyeszter-melléki konfliktus rendezésének fenntartása a Felek közötti politikai párbeszéd és együttműködés napirendjének egyik központi elemeként, a konfliktus rendezéséig és a kialakult tárgyalási forma sérelme nélkül.
- Egységes, átfogó és koherens ügynökségközi megközelítés kidolgozása a reintegrációs politikák kidolgozása és végrehajtása érdekében.
- A bizalomépítő intézkedések keretében végzett tevékenységek végrehajtásának megerősítése.
- A Moldovai Köztársaság és Ukrajna közötti határ középső (Dnyeszter-melléki) szakaszán kialakult helyzettel kapcsolatos konstruktív párbeszéd folytatása minden érintett fél bevonásával és adott esetben a moldovai-ukrán határellenőrzést segítő európai uniós misszióval együttműködésben.

III. Szabadság, biztonság és jogérvényesülés

A Felek a következő területeken működnek együtt:

Az igazságszolgáltatás függetlensége

- Az igazságszolgáltatással és a bűnüldöző hatóságokkal kapcsolatos hatályos jogszabályok további kialakítása, elfogadása és végrehajtása a politikai és egyéb jogosulatlan beavatkozástól függetlenül eljárni hivatott igazságszolgáltatás – ideértve az ügyészséget is – függetlenségének, elszámoltathatóságának, pártatlanságának, feddhetetlenségének, professzionalizmusának és hatékonyságának biztosítása, továbbá a korrupcióval szembeni zéró tolerancia biztosítása és minden fajta korrupciós magatartás megelőzése érdekében.
- Az igazságszolgáltatási ágazat 2021–2024-es időszakra szóló függetlenségének és integritásának biztosítására irányuló stratégia és az ahhoz kapcsolódó cselekvési terv végrehajtásának biztosítása.
- Az igazságszolgáltatás és az ügyészség önszabályozását ellátó szervek függetlenségének és elszámoltathatóságának garantálása, különösen az Ügyészek Legfelsőbb Tanácsa és a Magsztratóra Legfelsőbb Tanácsának összetételére vonatkozó jogszabályi keretnek az európai normákkal való összehangolásán keresztül, többek között alkotmánymódosítások révén.

- Az igazságszolgáltatás függetlensége és az ügyészség autonómiája koncepciójának megfelelő végrehajtása az intézményi és egyéni elszámoltathatóság fenntartása, ugyanakkor az indokolatlan külső befolyás megelőzése érdekében, különösen az egyes esetekben.
- A két szakosodott ügyészség funkcionális függetlenségének biztosítása – a magas szinten elkövetett korrupció elleni küzdelem és a szervezett bűnözés elleni küzdelem érdekében.
- A bírák és ügyészek hivatali mentelmi jogával kapcsolatos szabályok európai normáknak és bevált nemzetközi gyakorlatoknak megfelelő végrehajtása.
- A bírák és ügyészek feddhetetlenségének növelése, többek között a meglévő mechanizmusok – például a vagyon- és személyes érdekeltiségre vonatkozó nyilatkozatok ellenőrzése, valamint az objektív, hatékony és átlátható fegyelmi eljárások – megerősítése révén.
- Annak biztosítása, hogy a bírói és ügyészi tisztségre jelöltek kinevezését, valamint a bírák és ügyészek előléptetését egy független hatóság végezze el egy átlátható és tisztán érdemeken alapuló, törvényben meghatározott objektív kritériumokra épülő és az európai normákkal összhangban álló eljárás révén.
- A bírák és ügyészek teljesítményértékelési rendszereinek továbbfejlesztése az európai normákkal és bevált gyakorlatokkal összhangban.
- Az igazságügyi képzés mint a jogi képzést kiegészítő multidiszciplináris és gyakorlati képzési típus továbbfejlesztése, ami alapvetően a szakmai technikák és értékek átadására szolgál, és a bírói mesterségre összpontosít.
- A bíróságok területi átszervezési folyamatának befejezése, valamint az ügyészi szolgálat optimalizálása megvalósíthatóságának értékelése.

A csalás és a korrupció megelőzése és az ellenük való küzdelem; a vagyonvisszaszerzés biztosítása

- A korrupcióellenes ügynökségek pénzügyi, operatív és humánerőforrás-kapacitásainak megerősítése, a vonatkozó adatbázisokhoz való hozzáférés biztosítása, valamint az ügynökségek közötti koordináció és együttműködés javítása a hatáskörök és feladatok egyértelmű elhatárolása mellett.
- Egyszerűsítés a korrupcióellenes ügyészségek hatásköreinek leghatékonyabb megosztása érdekében, különös tekintettel a magas szinten elkövetett korrupció elleni küzdelemhez szükséges kapacitások javítására.
- A korrupcióellenes ügyészségek közötti kötelező hivatalközi együttműködési mechanizmus szabályozása.
- A nemzetközi jogi és operatív együttműködés megerősítése közös nyomozócsoportok, kölcsönös jogsegély és a munkacsoport mechanizmusai révén a magas szintű korrupció hatékony és eredményes, transznacionális (határokon átnyúló) kivizsgálásának biztosítása érdekében.
- Az e-nyilatkozati rendszer megerősítése, beleértve az e-tanulási komponenst, valamint az Országos Feddhetetlenségi Hatóság egyéb operatív és elemzési kapacitásait, többek között az Országos Feddhetetlenségi Hatóság szervezeti felépítésének a meglévő személyzetten/bérjegyzenen belüli átalakítása révén,

valamint az eszközök és az összeférhetetlenségi nyilatkozatok, továbbá az ellenőrzést szabályozó jogi keret javítása, ideértve a szükséges hatósági engedélyek megadását és a jogi személyektől a feddhetetlenségi ellenőrök által végzett átvilágítási eljárások során kapott elektronikus adatkérések elismerését.

- A banki csalással kapcsolatos vagyonvisszaszerzési stratégia hatékony végrehajtásának, nyomon követésének és aktualizálásának biztosítása.
- A bűncselekményből származó vagyonvisszaszerzési hivatal kapacitásának és képességeinek megerősítése, valamint a bűncselekményből származó vagyoni eszközök lefoglalása, elkobzása, kezelése és végleges visszaszerzése terén elért eredmények javítása.
- A magas szinten elkövetett korrupció, a súlyos és szervezett bűnözés, valamint a pénzmosás eseteiben alkalmazott kiterjesztett hatályú elkobzás bevált gyakorlatainak előmozdítása.
- Az új nemzeti korrupcióellenes stratégia jóváhagyásának és végrehajtásának biztosítása, ami a korrupció megelőzésének és leküzdésének kulcsfontosságú eszköze minden szinten.
- A korrupció különböző fajtaival és típusaival, továbbá az ezek megelőzését szolgáló módszerekkel kapcsolatos tájékoztatási tevékenységek folytatása.
- A korrupciós ügyekben érintett magas rangú tisztviselők ellen indított nyomozások és vádhatósági eljárások rendszerének javítása, biztosítva a bírósági eljárások átláthatóságát és pártatlanságát, többek között a média számára a szabad tudósítás feltételeinek megteremtése révén. E tekintetben a Korrupcióellenes Ügyészségnek a magas szintű korrupcióra kell összpontosítania, és meg kell erősítenie a kapacitását a magas szinten elkövetett korrupció elleni küzdelem területén.
- A Korrupcióellenes Ügyészségnek elő kell mozdítania a nemzetközi jogi együttműködést külföldi partnereivel a magas szinten elkövetett korrupciós és pénzmosási ügyek kivizsgálása terén, különös tekintettel a bűncselekmények transznacionális jellegére.
- Kézzelfoghatóbb eredmények elérése a korrupció elleni küzdelemben a korrupció elleni küzdelem terén elért eredményeknek a megalapozott nyomozásokon, visszatartó erejű szankciókon és érvényesített ítéleteken keresztül javítása révén, különösen a magas rangú tisztviselőkkel szemben.
- Az érintett uniós intézményekkel és szervekkel való együttműködés, és az azok számára történő segítségnyújtás – ideértve a Csalás Elleni Hivatal (OLAF) helyszíni ellenőrzéseit, valamint az uniós alapok irányítási és kontrollrendszereivel kapcsolatos vizsgálatokat, továbbá az Európai Ügyészségnek (EPPO) az Unió pénzügyi érdekeire kiható bűncselekményekkel kapcsolatos vizsgálatait és büntetőeljárásait –, amit az alkalmazandó szabályoknak és eljárásoknak megfelelően kell biztosítani.
- A Moldovai Köztársaság jogszabályainak az uniós vívmányokhoz való közelítésének folytatása a csalás elleni küzdelem területén, valamint az uniós jogszabályok rendelkezéseinek végrehajtása a társulási megállapodás vonatkozó mellékleteiben foglaltak szerint.

A pénzmosás elleni küzdelem, a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem (AML/CTF) és a pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelem

- Az AML/CTF jogi keretének megfelelő végrehajtása és teljes körű betartása a vonatkozó uniós jogi kerettel és Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF) szabványaival összhangban.
- A MONEYVAL által a kölcsönös értékelési folyamat ötödik fordulójában kiadott ajánlások végrehajtásának nyomon követése.
- Az AML/CFT-re vonatkozó aktualizált nemzeti stratégia elfogadása, és hatékony végrehajtásának biztosítása az AML/CFT rendszerének a MONEYVAL és a FATF ajánlásaival összhangban történő javítása érdekében.
- A pénzügyi információs egység kapacitásának és képességeinek további erősítése és az uniós tagállamok megfelelő együttműködésének biztosítása.
- Az átláthatóság biztosítása:
 - a) a tényleges tulajdonosi nyilvántartásban a jogi személy nyilvántartásba vétele során végzett koherens ellenőrzés révén történő hatékony azonosítás révén,
 - b) nyilvános hozzáférés biztosítása a tényleges tulajdonosi nyilvántartás alapvető adataihoz és a jogalanyokra vonatkozó alapvető adatokhoz,
 - c) online hozzáférés biztosítása a nemzeti bűnüldöző szervek és a vagyonvisszaszerzési tisztviselők számára a fizetési számlák nyilvántartásához, az EU és a FATF követelményeinek megfelelően.
- A nemzetközi jogi és operatív együttműködés megerősítése közös nyomozócsoportok, kölcsönös jogsegély és a munkacsoport mechanizmusai révén a magas szintű pénzmosási esetek hatékony és eredményes, transznacionális (határokon átnyúló) kivizsgálásának biztosítása érdekében.

A szervezett bűnözés megelőzése és az ellene folytatott küzdelem

- A szervezett bűnözés megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről szóló új és átfogó szakpolitikai dokumentum kidolgozása az előző, 2011–2019-es stratégia alapján.
- A szervezett bűnözésből származó vagyon felkutatására, lefoglalására és elkobzására épülő, párhuzamos pénzügyi nyomozási rendszer létrehozása és eredményes fejlesztése.
- Hatékony együttműködési rendszer kialakítása az Europollal, az Eurojusttal és más nemzetközi partnerekkel a szervezett bűnözői csoportokkal kapcsolatos nyomozás, valamint a szervezett bűnözésből származó és külföldön található vagyoni eszközök azonosítása, lefoglalása és elkobása során.
- Egyszerűsítés a pénzügyi és gazdasági bűncselekményekkel kapcsolatos hatásköröknek a különböző hatóságok közötti leghatékonyabb megosztása érdekében.
- A moldovai hatóságok részvételének fokozása a kelet-európai szervezett bűnözésről szóló elemzési projektben (EEOC).
- Az igazságszolgáltatási és igazságügyi szakértői központ kapacitásainak és képességeinek fejlesztése az európai normákkal és a helyi és nemzeti szinten bevált gyakorlatokkal összhangban.

Rendőrség/bűnüldözés

- A közrendről és a biztonságról szóló új szakpolitikai dokumentum kidolgozása, amely meghatározza a Belügyminisztérium alá tartozó érintett intézmények (köztük a rendőrség és a csendőrség) szerepét és megbízatását, figyelembe véve a meglévő kihívásokat és a bevált nemzetközi gyakorlatokat.
- Az Europollal folytatott operatív és stratégiai együttműködés előmozdítása, többek között az operatív és stratégiai információk megosztása révén.
- Erőteljesebb részvétel a szervezett és súlyos nemzetközi bűnözésre vonatkozó uniós szakpolitikai ciklusban/EMPACT-ban.
- Az európai normákkal és bevált gyakorlatokkal összhangban a rendőrség átfogó reformjának folytatása annak érdekében, hogy tovább lehessen fejleszteni a hozzáférhető, elszámoltatható, hatékony, átlátható, korrupciótól mentes, professzionális és elegendő forrásokkal ellátott rendőri erőt nemzeti és helyi szinten.
- Az elszámoltathatóság erősítése, és annak garantálása, hogy a rendőrség ne álljon jogtalan befolyásolás alatt.
- Az operatív együttműködés (interoperabilitás) megerősítése a pénzügyi hírszerző, a rendőrségi, a pénzügyi ellenőrzési, az adó- és vámügyi szolgálatok és egységek közötti interoperabilitás és adatcserék (pl. adatcserére vonatkozó, testre szabott megállapodások) révén. Az operatív együttműködés megkönnyítése érdekében összekötő tisztviselőket kell kinevezni. Fontolóra kell venni a képzési célú ideiglenes személyzeti cseréket.
- A Közös Bűnüldözési Képzési Központ (JLETC) – mint a Ștefan cel Mare Képzési Központon belüli, funkcionálisan önálló szervezet – fejlesztésének folytatása a megfelelő alap- és szakirányú képzés biztosítása érdekében, beleértve szükség esetén a nagymértékben specializált képzést is. A Moldovai Köztársaság és az Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynöksége (CEPOL) közötti 2012. évi együttműködési megállapodás alapján a közös bűnüldözési képzési központ szoros operatív kapcsolatot alakít ki a CEPOL-lal és az uniós tagállamok rendőrképző intézményeivel.

Tiltott kábítószer

- A kábítószer-megelőzés terén folytatott együttműködés folytatása regionális projektek és programok, valamint a kábítószer-ellenes politikáknak az uniós álláspontokkal való teljes összehangolása révén. A 2020–2027 közötti időszakra szóló nemzeti kábítószer-ellenes stratégia végrehajtásának biztosítása, valamint a Kábítószer és a Kábítószerfüggőség Európai Megfigyelőközpontja által irányított „EU4Monitoring Drugs” programban való teljes körű részvétel biztosítása.
- A nemzeti kábítószer-ellenes ügynökség létrehozása és működőképessé tétele.

Emberkereskedelem

- Az emberkereskedelem megelőzésére és az ellene folytatott küzdelemre vonatkozó nemzeti stratégia folyamatos végrehajtásának biztosítása a 2018–2023 közötti időszakban.

- Kapacitásépítés biztosítása a bűnüldöző, ügyészégi és igazságügyi intézményekben az uniós ügynökségekkel és az uniós tagállamokkal az emberkereskedelem elleni küzdelem és annak megelőzése terén folytatott együttműködés biztosítása érdekében.
- A kapacitás megerősítése a korai azonosítás, valamint az emberkereskedelem valamennyi áldozata vagy potenciális áldozata számára nyújtott hatékony/megfelelő segítség és támogatás biztosítása érdekében, ideértve a szakmai hatóságokon/nem kormányzati szervezeteken keresztül nyújtott jogi, orvosi, pszichológiai és szociális segítségnyújtást is, figyelembe véve a nemek közötti egyenlőség szempontját érvényesítő és gyermekbarát megközelítést.

Kiberbűnözés

- A kiberbűnözés elleni küzdelemre irányuló erőfeszítések fokozása, többek között a Budapesti Egyezményrel összhangban álló, átfogó jogi és intézményi keret kialakítása révén.
- Együttműködés az uniós partnerintézményekkel a kiberbűnözés elleni hatékony küzdelemhez szükséges képzési kapacitások és technikai képességek kiépítése terén.

Kiberbiztonság

- A Moldovai Köztársaság 2019–2024 közötti időszakra vonatkozó információbiztonsági stratégiájának és cselekvési tervének kiberbiztonsági alkotóeleméhez kapcsolódó intézkedések végrehajtásának biztosítása.
- A kiberbiztonság megerősítése az uniós hálózati biztonság és információs rendszerek közös magas szintjét biztosító intézkedésekről szóló, 2016. július 6-i (EU) 2016/1148 európai parlamenti és tanácsi irányelv (kiberbiztonsági irányelv) nemzeti jogba való átültetése révén.
- A nemzeti CERT (kiberbiztonsági vészhelyzeteket elhárító csoport) azonosítása és hivatalos kijelölése, valamint a kiberbiztonság biztosításában részt vevő hatóságok közötti egyértelmű munka- és hatáskörmegosztás kialakítása.
- Megközelítés kidolgozása a kiberbiztonság területén folytatott együttműködés fokozására az információk és a bevált gyakorlatok cseréje révén, különös tekintettel az EU által kidolgozott 5G eszköztár használatára.

Adatvédelem

- A személyes adatok védelméről szóló nemzeti jogi keret további harmonizálása az uniós jogszabályokkal, különös tekintettel az (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendeletre és az (EU) 2016/680 európai parlamenti és tanácsi irányelvre.
- A személyes adatok védelmét szabályozó jogi keret végrehajtásának folytatása az összes ágazatban, a személyes adatok európai és nemzetközi jogi eszközöknek és előírásoknak megfelelő, magas szintű védelmének hatékony végrehajtása érdekében.

Mobilitás, migráció, menekültügy és határigazgatás

– 3–4 éven belül:

- Valamennyi vízumliberalizációs referenciamutató és a Bizottság által a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készített jelentésekben megfogalmazott ajánlások folyamatos teljesítésének biztosítása.
- Az EU és a Moldovai Köztársaság közötti visszafogadási megállapodás hatékony végrehajtásának biztosítása.
- Az operatív együttműködés fokozása a moldovai állampolgárok által a tág schengeni térségben benyújtott, megalapozatlan menedékjog iránti kérelmek számának gyors csökkentése érdekében.
- További tájékoztató és figyelemfelkeltő kampányok szervezése a vízummentes utazással kapcsolatos jogokról és kötelezettségekről.
- A határigazgatás további erősítése, beleértve az érintett nemzeti hatóságok (pl. határőrök és vámhatóságok) közötti hatékony hatóságközi együttműködést, valamint a magas színvonalú határforgalom-ellenőrzés és határőrizet fenntartását.
- Az EU és a Moldovai Köztársaság határa menti határigazgatással kapcsolatos operatív együttműködés fokozása, többek között a stratégiai és operatív információk cseréjének megerősítése révén.
- Az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökséggel (Frontex) való együttműködés további erősítése, beleértve az integrált határigazgatással kapcsolatos együttműködést, a képzést, a régióból érkező megfigyelőket a közös műveletekben, valamint a keleti partnerség kockázatelemzési hálózatán (keleti partnerség-RAN) keresztül történő információcserét.
- A stratégiai fejlesztés új koncepciójának kidolgozása a migráció és a menekültügy területén a nemzeti fejlesztési stratégiában és a migrációról szóló globális megállapodásban meghatározott kormányzati célkitűzések megvalósítása érdekében.
- A migrációról és a menekültügyről szóló új szakpolitikai dokumentum kidolgozása és végrehajtása (a 2011–2020-as időszakra szóló előző stratégiában levont tanulságok és a jelenlegi kihívások alapján).
- További segítségnyújtás a Moldovai Köztársaság állampolgárainak reintegrációjához, és új szakpolitikai dokumentum kidolgozása a külföldről visszatérő moldovai állampolgárok visszailleszkedésének támogatására (a 2017–2020-as időszakra szóló cselekvési terv végrehajtásából eredően felmerülő szükségletek és levont tanulságok alapján), valamint a kiszolgáltatott és marginalizált közösségekhez tartozó személyek integrációjához, egyúttal az irreguláris migráció kiváltó okainak kezelése az említett csoportok körében.
- A gyakorlati együttműködés továbbfejlesztése az EU–Moldovai Köztársaság mobilitási partnerség keretében.
- Az információcsere fokozása az új migrációs és menekültügyi paktumban javasolt keretek között.

– 7 éven belül:

- A megfelelő infrastruktúra, műszaki felszerelés, IT-rendszerek, valamint pénzügyi és emberi erőforrások folyamatos biztosítása, a Moldovai Köztársaság integrált határigazgatási stratégiájának és cselekvési tervének megfelelően.

- A 4. nemzeti integrált határigazgatási szakpolitikai dokumentum létrehozása és végrehajtása (a 2018–2023-ra vonatkozó korábbi stratégiából levont tanulságok alapján).
- A meglévő infrastruktúra (így az idegenrendészeti fogdák) megerősítése és a felelős szervek személyzettel történő ellátása a Moldovai Köztársaság területén illegálisan tartózkodó és/vagy áthaladó harmadik országbeli állampolgárok hatékony visszaküldése céljából, továbbá az idegenrendészeti őrizetben lévő migránsok emberi jogai tiszteletben tartásának biztosítása.
- A meglévő integrációs keret további megerősítése az integrációs központokon keresztül, és különösen a kiszolgáltatott és marginalizált közösségekhez tartozó személyek integrációjának előmozdítása, valamint az irreguláris migráció kiváltó okainak kezelése e konkrét csoportok körében.
- A menekültügyi jogszabályok további hatékony végrehajtása, melyek szilárd keretet biztosítanak a nemzetközi védelemre szorulóknak védelméhez, továbbá a befogadó állomás infrastruktúrájának erősítése.
- Integrált megközelítés követése a diaszpóra témakörében, továbbá a nemzeti és a helyi hatóságok kapacitásainak megszilárdítása a diaszpórával kapcsolatos kérdésekben.
- **Hatékonyabb módszerek kidolgozása a legális és körkörös migráció előmozdítására, beleértve a munkaerő-migrációs rendszereket is, a meglévő nemzeti jogszabályok és hatáskörök, valamint valamennyi migráns munkavállaló emberi jogainak teljes körű tiszteletben tartása mellett.**

Jogi együttműködés

- A Moldovai Köztársaság és az Eurojust közötti együttműködés fokozása.
- A polgári ügyekben történő igazságügyi együttműködésről szóló multilaterális egyezményekhez, különösen a polgári és kereskedelmi ügyekben külföldön történő bizonyításfelvételről szóló 1970. évi egyezményhez történő csatlakozás és azok végrehajtása.
- A gyermekek védelméről szóló többoldalú egyezményekhez, különösen a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia családjogi egyezményeihez való csatlakozásra és azok végrehajtására irányuló munka, mint például a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos hatályos jogról, elismerésről, végrehajtásról és együttműködésről szóló, 1996. évi egyezmény, továbbá a gyermektartásról és a családi tartások egyéb formáiról szóló, 2007. évi egyezmény, az elvégzendő megvalósíthatósági tanulmányok eredményei alapján.

IV. Gazdasági és ágazati együttműködés

A Felek szorosabb ágazati együttműködés révén együttműködnek a gazdasági fejlődés és a gazdasági integráció fellendítésében. A Moldovai Köztársaság a szakértői albizottságok révén rendszeresen tájékoztatja az EU-t a jogszabály-közelítés aktuális helyzetéről, továbbá adott esetben és mindkét Fél egyetértésével segítséget és szakértelmet biztosít annak érdekében, hogy segítse a Moldovai Köztársaságot e folyamatban.

1. Éghajlat-politika

A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy megerősítsék az éghajlatváltozás területén folytatott párbeszédet és együttműködést az alábbi célokból:

– 3–4 éven belül:

- Együttműködés a Moldovai Köztársasággal az alacsony üvegházhatásúgáz-kibocsátásra vonatkozó hosszú távú szakpolitikai dokumentum kidolgozásában és végrehajtásában, amely tükrözi az európai zöld megállapodás teljes gazdaságra kiterjedő megközelítését.
- A Moldovai Köztársasággal folytatott további együttműködés és a Moldovai Köztársaság támogatása az európai zöld megállapodás célkitűzéseinek átvétele során.
- Együttműködés a civil társadalommal, az ifjúsággal és a helyi érdekelt felekkel az éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatos tudatosság növelése érdekében, hogy pozitív magatartásbeli változásokat lehessen előidézni.
- A társulási megállapodásban foglalt és az Energiaközösséggel összefüggésben álló éghajlat-politikára vonatkozó, uniós jogszabályokhoz való közelítés folytatása.
- Együttműködés a Párizsi Megállapodás végrehajtásában.
- A Covid19 utáni zöld helyreállítási intézkedések célja, hogy a gazdaság az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliensebbé és környezetbarátabbá váljon, valamint elérje a környezetvédelmi és éghajlat-politikai célokat.

– 7 éven belül:

- Együttműködés a Moldovai Köztársasággal egy kibocsátáskereskedelmi rendszer vagy más szén-dioxid-árazási mechanizmusok kidolgozásában.
- Együttműködés a Moldovai Köztársasággal gazdasága klímasemlegességének 2050-ig történő elérése érdekében.

2. Környezetvédelem

A Felek együttműködnek az alábbiak érdekében:

– 3–4 éven belül:

- Az uniós környezetvédelmi jogszabályokhoz való további közelítés a vonatkozó szakpolitikai dokumentumok, jogszabályok és másodlagos jogszabályok tekintetében, különös tekintettel a hulladékgazdálkodásra, a szennyvízkezelésre, a fenntartható vízgazdálkodásra, az ipari szennyezésre, a vegyi anyagokra, a természetvédelemre, az erdőfejlesztésre és -gazdálkodásra, a levegőminőségre és az éghajlatváltozásra.
- Az ágazat intézményi reformjának befejezése a megfelelő környezetvédelmi igazgatás kiépítése érdekében, amely rendelkezik az uniós környezetvédelmi vívmányok végrehajtásához és érvényesítéséhez szükséges költségvetési előirányzatokkal és személyzettel. Gazdasági eszközök kidolgozása és végrehajtása a környezetvédelem területén.
- Együttműködés a Moldovai Köztársasággal a zöld és körforgásos gazdaság fejlesztése és a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás biztosítása terén, hozzájárulva ezáltal az európai zöld megállapodás céljaihoz.

- A környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer (EMAS) előmozdításának kezdeményezése azzal a céllal, hogy a szervezeteket és a közintézményeket környezetvédelmi és fenntartható fejlődési teljesítményük javítására lehessen ösztönözni.
- Együttműködés azon multilaterális környezetvédelmi megállapodások végrehajtásában, amelyeknek az EU és a Moldovai Köztársaság részes fele.
- Együttműködés olyan konkrét területeken, mint az újraerdősítés/erdősítés felgyorsítása és a fenntartható erdőgazdálkodás, a biológiai sokféleség védelme és a védett területek megfelelő kezelése.
- Együttműködés a Moldovai Köztársaság vízgazdálkodásának határokon átnyúló megerősítése érdekében, a bevált gyakorlatok uniós szintű átvétele révén.
- Együttműködés a Nistru folyó vízkészleteivel való fenntartható gazdálkodás biztosítását célzó szakpolitikák végrehajtásában, adott esetben vízgyűjtői szinten.
- A környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozó, hatékony civil társadalmi hálózat létrehozása, amely erős kapacitásokkal rendelkezik a döntéshozatali folyamatban való hatékony részvételhez.
- A környezetvédelmi jogszabályok hatékony végrehajtásának biztosítása.

– 7 éven belül:

- Együttműködés a Moldovai Köztársasággal a modern, erőforrás-hatékony és versenyképes gazdaság kialakításának további előmozdítása érdekében, összhangban a körforgásos gazdaság alacsony kibocsátású fejlesztési elveivel és az európai zöld megállapodás céljaival, többek között a környezetvédelmi szempontoknak a gazdaság valamennyi ágazatában történő integrálásával.

3. Digitális gazdaság és társadalom

A Felek szükség szerint együttműködnek az EU és a Moldovai Köztársaság közötti társulási megállapodás vonatkozó mellékleteiben említett uniós jogszabályok időben történő és teljes körű végrehajtása érdekében. Ezen túlmenően a Felek együttműködnek annak érdekében, hogy megerősítsék a digitális piacok harmonizációját az EU-val és a keleti partnerség országaival, és előmozdítsák a vonatkozó nemzeti szintű kezdeményezéseket a Moldovai Köztársaságban. A Felek ösztönzik az uniós űrprogram által kínált ingyenes és nyílt hozzáférésű adatok és szolgáltatások, különösen a Galileo, a Kopernikusz és az európai geostacionárius navigációs lefedési szolgáltatás (EGNOS) alkalmazását, ezek ugyanis fontos lehetőségeket rejtenek magukban a digitális gazdaság terén és a tényeken alapuló szakpolitikai döntéshozatal szempontjából. A Felek együttműködnek az alábbiak érdekében:

– 3–4 éven belül:

- A moldovai jogszabályoknak az elektronikus hírközlési és térinformatikai infrastruktúra területére vonatkozó uniós jogszabályokhoz való további közelítése.
- Az elektronikus bizalmi szolgáltatások EU-val való kölcsönös elismerésére – mint az EU4Digitál projekt fő eredményére – irányuló munka.

- A keleti partnerség hat országa közötti regionális barangolási megállapodás végrehajtása a Moldovai Köztársaságban.
- A Moldovai Köztársaságban a nemzeti széles sávú stratégia végrehajtása az uniós jogszabályokkal és a bevált gyakorlatokkal összhangban, különös tekintettel a digitális infrastruktúrák biztonságára.
- Az e-kormányzati menetrend végrehajtásának támogatása, különös tekintettel a polgárok és a vállalkozások számára nyújtott, határokon átnyúló e-szolgáltatásokra, ami az EU4Digital projekt egyik fontos eredménye.

– 7 éven belül:

- A Moldovai Köztársaság digitális gazdaságának javítása, különösen a digitális készségek, az IKT-oktatási programok, az új technológián alapuló adatok és szolgáltatások alkalmazása, a digitális innováció és az induló vállalkozások ökoszisztémái, valamint a kiberbiztonság tekintetében.
- A digitális kormányzás megkönnyítése a digitális transzformációt szolgáló téradatok szabványosítása révén, összhangban a bevált uniós gyakorlatokkal.

4. Oktatás, képzés, ifjúság és sport

A Felek együttműködnek az oktatási és képzési rendszerek átfogó modernizálása és minőségének javítása érdekében. Ez az együttműködés az alábbiakra terjed majd ki:

- Az oktatási reformok további végrehajtása az oktatási kínálat hatékonyságának és relevanciájának növelése érdekében.
- Az „Oktatás 2030” elnevezésű új nemzeti oktatási stratégia és végrehajtási programjának kidolgozása és végrehajtása.
- Az oktatási folyamat digitalizálása. Az innováció és a digitális eszközök alkalmazása valamennyi tanulási helyzetben.
- Az oktatás, a kutatás és az innováció jobb összekapcsolása és integrálása a Moldovai Köztársaság gazdasági és társadalmi fejlődésének szolgálatában.
- A szakképzés hozzáférhetőségének, minőségének és relevanciájának biztosítása érdekében a szakképzés stratégiai megközelítésének ösztönzése.
- Az együttműködés, a kapacitásépítés és a mobilitás megerősítése uniós programok és kezdeményezések révén, valamint a Moldovai Köztársaság aktív részvételének előmozdítása az Erasmus+ és az Európai Szolidaritási Testület programjaiban.
- A tanári alapképzés és a tanártovábbképzés minőségének javítása, a tanári pálya vonzerejének növelése, valamint a tanárok szakmai előmenetelének javítása.
- Az oktatási segédanyagok minőségének javítása, beleértve az új tantervekhez igazított tankönyveket is.
- Az ifjúságpolitika stratégiai megközelítésének megerősítése, a nem formális oktatás terén folytatott csereprogramok és együttműködés fokozása.
- Az inkluzív oktatás és képzés megerősítése minden szinten.
- Az egész életen át tartó tanulás ökoszisztémájának létrehozása, beleértve a korábbi szakmai tapasztalat funkcionális érvényesítését is.

Az oktatási rendszer minőségének és relevanciájának javítására, valamint a munkaerőpiacra való szorosabb kapcsolatok javítására irányuló átfogó erőfeszítések részeként a Felek együttműködnek a következők érdekében:

– 3–4 éven belül:

- A szakképzésnek és az egyetemi oktatásnak – többek között az egészségügyi oktatásnak – az európai képzési minimumkövetelményekhez való további hozzáigazítása.
- A moldovai egyetemek, különösen a pedagógiai egyetemek reformja, mind az erőforrások optimalizálása, mind a programtanulmányok relevanciája és tartalma tekintetében.
- A minőség-ellenőrzési rendszer megszilárdítása, többek között az értékelés nemzetközivé tétele révén.
- A korrupcióellenes intézkedések általános megerősítésének folytatása.
- Az iskolai alapú szakképzés és a duális szakképzés integrálása a relevancia és a foglalkoztathatóság növelése érdekében.
- A tanárképzés teljes körének megvalósítása az új tanterveknek megfelelően.
- Megbízható oktatási adatbázis létrehozása annak érdekében, hogy tényeken alapuló reformok születhessenek, amelyeket a meghozott intézkedések értékelése követ.
- A levont tanulságokkal összhangban az oktatás területére vonatkozó szakpolitikai keret aktualizálása.
- Az oktatásirányításban részt vevő valamennyi érintett közigazgatási szerv és ügynökség intézményi kapacitásának további fejlesztése.

A Felek továbbá együttműködnek az alábbiak érdekében:

- Információk és bevált gyakorlatok cseréje a sport és a testmozgás területén, különös figyelmet fordítva az egészséges életmódra, a környezetre, a sport társadalmi és oktatási értékeire, valamint a jó sportügyi irányításra.
- Az éves Európai Sporthét keretében zajló együttműködés folytatása.

5. Népegészségügy

A Felek együttműködnek az alábbiak érdekében:

- Az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés és azok minőségének javítása érdekében új, e-egészségügyi elemet tartalmazó egészségpolitikai dokumentum kidolgozása.
- Az egészség nemzeti szempontjainak kezelése, különösen a nőkre jellemző egészségügyi kockázatok és betegségek figyelembevételével.
- A többéves nemzeti népegészségügyi (ANSP) intézményfejlesztési terv kidolgozása és végrehajtása.
- A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendnek megfelelően a nem fertőző betegségek megelőzésére és leküzdésére irányuló új nemzeti program végrehajtása a betegségek jelentette terhek csökkentése, a kockázati

tényezők előfordulási gyakoriságának csökkentése és a járványvédelem javítása érdekében.

- Az egészségműveltség növelése, lehetővé téve a közösségek és a lakosság számára, hogy egészségesebb legyen az életmódjuk.
- A népegészségügy területén folytatott együttműködés megerősítése, különösen a pandémiás készség fokozása és a Nemzetközi Egészségügyi Rendszabályok végrehajtása, valamint az egészségügyi rendszerek megerősítése céljából.
- A fertőző betegségekre, valamint az átültetésre szánt emberi szervek minőségére és biztonságára vonatkozó uniós jogszabályokhoz való közelítés folytatása.
- Az emberi felhasználásra szánt gyógyszerekre vonatkozó műszaki követelmények harmonizációjával foglalkozó nemzetközi tanács (ICH) iránymutatásainak előkészítése és végrehajtásuk megkezdése.

6. Gazdasági fejlődés és piaci lehetőségek

A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy segítsék a Moldovai Köztársaságot a teljes mértékben működőképes piacgazdaság kiépítésében, és abban, hogy fokozatosan összhangba hozza politikáit az uniós szakpolitikákkal, a makrogazdasági stabilitás, a rendezett államháztartás, az erős pénzügyi rendszer és a fenntartható fizetési mérleg irányadó elveinek megfelelően. Ez az együttműködés a következő célkitűzések megvalósításához járul hozzá:

- A makrogazdasági fejlemények nyomon követése, a szakpolitikai kihívások megvitatása és a rendszeres makrogazdasági párbeszédet erősítő bevált módszerekkel kapcsolatos információk cseréje a gazdaságpolitikai döntéshozatal javítása érdekében.
- A pénzügyi ágazat stabilitásának biztosítása érdekében a Moldovai Nemzeti Bank és a Nemzeti Pénzügyi Piacok Bizottsága függetlenségének, szabályozási hatáskörének további megerősítése és kapacitásának fejlesztése a pénzügyi ágazat szabályozása, felügyelete és ellenőrzése terén.
- A monetáris politikával és az árfolyam-politikával, többek közt az euró nemzetközi szerepével kapcsolatos uniós tapasztalatok megosztása a Moldovai Köztársaság e területeken meglévő képességeinek továbbfejlesztése érdekében.
- Az állam tulajdonosi politikájának megerősítése az állami tulajdonú vállalatok hatékonyságának növelése és a költségvetési kockázatok csökkentése, valamint a nyitott, versenyképes és átlátható privatizáció biztosítása érdekében, a bevált uniós gyakorlatokkal összhangban.
- Az egységes eurofizetési térséghez (SEPA) való csatlakozás kritériumainak való megfelelés.
- Az intézményi kapacitások, a hatékonyság, az átláthatóság és a versenyre vonatkozó szabályozási keret javítása.

7. Társasági jog, számvitel és pénzügyi ellenőrzés, vállalatirányítás

A Felek együttműködnek abból a célból, hogy – különösen az alábbi intézkedések révén – felkészítsék a Moldovai Köztársaságot az uniós jog, valamint a társulási megállapodás vonatkozó mellékleteiben említett nemzetközi jogi eszközök végrehajtására:

- A Moldovai Köztársaság számvitel és pénzügyi ellenőrzés területére vonatkozó jogszabályainak további közelítése a társulási megállapodás II. mellékletében felsorolt uniós és nemzetközi jogi eszközökhöz.
- A hatályos jogszabályok állapotára és az uniós jognak való megfelelésére vonatkozó időszerű, releváns és pontos információk cseréje a Felek által elfogadott formátumban, hogy az uniós jogot az elfogadott ütemtervnek megfelelően hajtsák végre.
- Azoknak a területeknek a meghatározása, ahol képzést, kapacitásépítést és szakismeretet kell biztosítani.
- A felügyelőségek és a különböző felügyeleti szervek rendszerére vonatkozó reform további végrehajtása a hatékonyság növelése és a korrupció lehetőségeinek csökkentése érdekében, melynek végső céljai az üzleti környezet, továbbá a jogszabályok és a normák végrehajtásának javítása.
- A Moldovai Köztársaság társasági jog végrehajtásában, számvitelben, pénzügyi ellenőrzésben és vállalatirányításban részt vevő állami intézményei közigazgatási kapacitásainak a fejlesztése.
- Megbeszélések kezdeményezése a vállalkozások tényleges tulajdonosait tartalmazó nyilvántartás létrehozásáról.
- A vállalkozások fizetéseképtelenségének/a vállalkozások bezárásának rendezésére vonatkozó szabályozási keret javítása.

8. Foglalkoztatás, szociálpolitika és esélyegyenlőség

A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy mindenki számára biztosítsák a tisztességes munkát és a méltányos munkafeltételeket, erősítsék az esélyegyenlőséget és a munkaerőpiachoz való hozzáférést, küzdjenek a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen. A Felek együttműködnek a tisztességes munka és a méltányos munkafeltételek biztosítása érdekében:

– 3–4 éven belül:

- A moldovai jogszabályoknak az uniós munkaügyi és munkahelyi biztonsági jogszabályokhoz való közelítésének befejezése a társulási megállapodásban foglalt határidőkkel összhangban, valamint a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) előírásainak való megfelelés biztosítása.
- Hatékony munkaügyi felügyeleti rendszer létrehozása a munkahelyi biztonság és egészségvédelem, valamint a munkavállalói jogok és feltételek tekintetében, és annak összhangba hozatala az ILO normáival (jogi keret és kapacitás).
- A be nem jelentett munkavégzés és az informális foglalkoztatás kezelésére irányuló megközelítés kidolgozása.
- A munkaerőpiac megfigyelőközpontja kapacitásainak megerősítése.

- Hatékony szociális párbeszéd és kollektív tárgyalás biztosítása.

– 7 éven belül:

- A munkaügyi és munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági jogszabályok hatékony végrehajtása, különösen az alábbiak révén:
 - a közigazgatási és végrehajtási kapacitás, különösen a munkaügyi felügyelőség és az érintett igazságügyi szervek megerősítése;
 - a szociális partnerek és más érdekelt felek, bírák stb. képzése és a tudatosság növelése.
- A be nem jelentett munkavégzés és az informális foglalkoztatás kezelésére irányuló megközelítés végrehajtása és nyomon követése.

Az esélyegyenlőség megerősítése és hozzáférés a munkaerőpiachoz:

– 3–4 éven belül:

- Szakpolitikai megközelítés kidolgozása a nagyobb munkaerőpiaci részvétel ösztönzése érdekében.
- A fiatalok munka világába való átmenetét támogató szakpolitikai megközelítések javítása.
- A foglalkoztatási és szociálpolitika kidolgozásáért és végrehajtásáért felelős közigazgatási szervek és intézmények, különösen a foglalkoztatási és a szociális szolgálatok kapacitásának erősítése.
- A nők egyenlő munkaerőpiaci hozzáféréseinek javítása, és a férfiak és nők közötti egyenlőség elérésére való törekvés a fizetett munka terén, többek között a várandós munkavállalók megfelelő védelme és a bérek terén a nemek közötti egyenlőség biztosítása révén.

– 7 éven belül:

- A foglalkoztatási és szociálpolitika kidolgozásáért és végrehajtásáért felelős közigazgatási szervek és intézmények, különösen a foglalkoztatási és a szociális szolgálatok kapacitásának erősítése.

A szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem

– 3–4 éven belül:

- Annak biztosítása, hogy a szociális védelmi rendszer támogassa az aktiválást (munkaerőpiaci részvételt), valamint a szociális segítségnyújtási és nyugdíjrendszerek megfelelőségének és fenntarthatóságának biztosítása.

9. Fogyasztóvédelem

A társulási megállapodás vonatkozó mellékletében említett uniós jogszabályok és nemzetközi okmányok végrehajtásának előkészítése érdekében a Felek együttműködnek az alábbiak céljából:

– 3–4 éven belül:

- A Fogyasztóvédelmi Ügynökség többéves intézményfejlesztési tervének végrehajtása.
- A Nemzeti Élelmiszer-biztonsági Ügynökség többéves intézményfejlesztési tervének végrehajtása.
- A fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló 2006/2004/EK rendelet átültetésének felülvizsgálata annak fényében, hogy azt 2020. január 17-től felváltotta a fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló (EU) 2017/2394 rendelet, amely az illetékes hatóságok számára további minimális hatásköröket és követelményeket, valamint egyéb vonatkozó rendelkezéseket vezetett be.
- Megállapodás arról, hogy a fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről szóló 2013/11/EU irányelvet (fogyasztói AVR-irányelv) fel kell venni azoknak uniós fogyasztóvédelmi jogi vívmányok listájára, amelyekkel össze kell hangolni a moldovai szabályozást.

– 7 éven belül:

- A nemzeti érdekelt felek közötti, a veszélyes, nem élelmiszer-jellegű termékekről és azok visszahívásáról folytatott hatékony kommunikációt lehetővé tévő, az Európai Unió Gyors Tájékoztatási Rendszere által inspirált nemzeti rendszer létrehozása és bevezetése.
- Az adott nemzeti rendszernek az általános termékbiztonsági irányelvnek való megfelelésére vonatkozó uniós értékelés alapján a Felek megvitatják az együttműködésük során követendő lehetséges lépéseket.
- A veszélyes, élelmiszerekre vonatkozó információcserét szolgáló RASFF-alapú rendszer létrehozása és bevezetése az élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszer uniós modellje alapján.
- A különböző élelmiszer-biztonsági ellenőrzési pontok (határállomások, növény- és állategészségügyi szolgálatok, továbbá a szántónövény- és talajteszteléssel és -tanúsítással foglalkozó nemzeti központ) integrálása egyetlen irányítási és információs rendszerbe.
- Élelmiszerek és nem élelmiszer jellegű termékek kockázatalapú irányítási, elemzési és kontroll eljárásainak továbbfejlesztése és betartatása.
- A Fogyasztóvédelmi Ügynökség többéves intézményfejlesztési tervének időszakos értékelése és amennyiben szükséges, annak felülvizsgálata.
- A Nemzeti Élelmiszer-biztonsági Ügynökség többéves intézményfejlesztési tervének időszakos értékelése és amennyiben szükséges, annak felülvizsgálata.
- A Moldovai Köztársaság állat- és növényegészségügyi jogi és szabályozási keretrendszerének további hozzáigazítása az uniós vívmányokhoz.
- A Moldovai Köztársaság jogszabályainak a vonatkozó uniós jogszabályokhoz és nemzetközi eszközökhöz való fokozatos további közelítése.
- Független fogyasztói szervezetek kialakításának bátorítása, ideértve a fogyasztói NGO-kat is, valamint a fogyasztói képviselők közti kapcsolatfelvétel, továbbá a fogyasztóvédelem területén működő hatóságok és NGO-k közti együttműködés előmozdítása.

- A Moldovai Köztársaság fogyasztóvédelmi jogérvényesítéssel kapcsolatos közigazgatási kapacitásának erősítése, különösen annak révén, hogy képzést nyújtanak kormányzati tisztviselők és egyéb fogyasztóvédelmi érdekképviselők számára az uniós jogszabályok átültetéséről és az azt követő végrehajtásáról és érvényesítéséről.

10. Statisztika

A Felek együttműködnek annak biztosítása érdekében, hogy a Moldovai Köztársaság nemzeti statisztikai rendszere megfeleljen az Eurostat Statisztikai Követelmények Gyűjteményében meghatározott, statisztikákra vonatkozó uniós jogszabályoknak, valamint az európai statisztika gyakorlati kódexének, amely meghatározza a statisztikák európai statisztikai rendszeren belüli kialakításának, előállításának és közzétételének elveit. A Felek különösen együttműködnek az alábbiak érdekében:

– 3–4 éven belül:

- A Nemzeti Statisztikai Hivatal és más nemzeti hatóságok (hivatalos statisztikák előállítói) szakmai függetlenségének biztosítása.
- A Nemzeti Statisztikai Hivatal, a Moldovai Nemzeti Bank és a hivatalos statisztikák más nemzeti előállítói kapacitásának fejlesztése.
- A Nemzeti Statisztikai Hivatal és a Moldovai Nemzeti Bank információtechnológiai rendszereinek korszerűsítése. A korszerűsítésnek magában kell foglalnia az IKT-infrastruktúrának a meglévő jogi kereten belüli konszolidálását (a Nemzeti Statisztikai Hivatal esetében), valamint az új technológiák bevezetését a statisztikai előállítási folyamatban és az adatterjesztésben.
- A nemzeti statisztikai rendszer koordinációjának megerősítése, beleértve a többi nemzeti hatóság (a hivatalos statisztikák előállítói) azonosítását, jóváhagyását és formalizálását.
- A minőségirányítás megerősítése az európai minőségi normákkal összhangban, valamint a Nemzeti Statisztikai Hivatal minőségirányítási rendszer elfogadására vonatkozó kapacitásainak megerősítése.
- Iránymutatások kidolgozása a szisztematikus minőségértékeléshez és jelentéstételhez az európai minőségi standardokkal összhangban.
- A nem válaszolás osztályozásának szabványosítása valamennyi háztartási felmérésben.
- A statisztikákról szóló törvénynek a közigazgatási adatforrásokhoz statisztikai célból történő ingyenes hozzáférésre vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtására irányuló terv kidolgozása, és hivatalos mechanizmusok létrehozása az egyes adatokhoz statisztikai célból való hozzáférés előtt álló akadályok felszámolására.
- A terjesztési és kommunikációs politikák aktualizálása és javítása.
- A nép- és lakásszámlálás előkészítése és elvégzése a 2020-as fordulón belül.
- A Nemzeti Statisztikai Hivatal képzési kapacitásának további erősítése, többek között a statisztikai továbbképzés központjának kialakítása révén.

– 7 éven belül:

- Elegendő és megbízható adat kidolgozása annak érdekében, hogy a Moldovai Köztársaság csatlakozhasson az európai innovációs eredménytáblához.
- A célzott statisztikai területek (legalább 5) ágazati értékelése az európai statisztikai szabványoknak való megfelelés, valamint az adatok előállításának és terjesztésének az ajánlásoknak megfelelő kiigazítása alapján.
- A titoktartási politika adatvédelmi eljárásainak és a kapcsolódó iránymutatásoknak a javítása a statisztikáról szóló törvénnyel és az uniós szabványokkal összhangban.

11. Adózás és vámügy

A Felek továbbra is együttműködnek vám- és adóügyekben. Az együttműködés rövid és középtávon a következőkre fog kiterjedni:

- A vámügyi jogszabályok közelítésének folytatása a 2021. évi Vámkódexnek az Uniós Vámkódexszel és a társulási megállapodás XXVI. mellékletében felsorolt egyéb jogi aktusokkal összhangban történő végrehajtása révén.
- Az új számítógépesített árutovábbítási rendszer 5. szakaszának végrehajtása és az egységes árutovábbítási eljárásról szóló egyezményhez való csatlakozás (jelenleg csak megfigyelői státusz).
- Az engedélyezett gazdálkodók kölcsönös elismerésének biztosítására irányuló folyamat folytatása.
- A vám, a jövedéki adó és a hozzáadottérték-adó (héta) megfizetése alól mentesített jövedéki termékek (alkohol és dohánytermékek) behozatalára vonatkozó hatékony ellenőrzési rendszer bevezetése. A javasolt intézkedéseket bevezetésére különleges jelölések használatával, valamint azzal kerül sor, hogy a büntetőjogi felelősség alkalmazása érdekében leszállítják a csempészés bűncselekményi minősítésének értékhatárát.
- Az adóhatóság kapacitásának javítása a hátralékok felhalmozódásának elkerülése, a hatékony adóbeszedés biztosítása, valamint az adócsalás és az adókikerülés elleni küzdelem megerősítése érdekében.
- A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezettel (OECD) és az uniós tagállamok adóhatóságaival való együttműködés kialakításának folytatása, az adózás területével kapcsolatos új tapasztalatok és tendenciák kicserélése révén.
- Az OECD globális fórumának szakértői által az adóügyi átláthatóságra és információcserére vonatkozóan megfogalmazott ajánlások végrehajtásának biztosítása.
- Annak biztosítása, hogy a vámmentes üzletekre vonatkozó szabályok teljes mértékben megfeleljenek az EU szabályainak, korlátozva a légi vagy tengeri úton külföldre távozó utasok számára történő adómentes értékesítést.
- Az Európai Csalás Elleni Hivatallal és az Európai Ügyészséggel folytatott együttműködés megerősítése a cigarettacsempészet elleni küzdelem terén.

- A büntető és szabálysértési törvénykönyvek szankcióinak felülvizsgálata és megerősítése annak érdekében, hogy megfelelő elrettentő hatást lehessen biztosítani a csempészet és az adókijátszás megelőzése és az ellenük való küzdelem terén.
- Az Egészségügyi Világszervezet dohányzás visszaszorításáról szóló keretegyezményéhez csatolt, a dohánytermékek tiltott kereskedelmének felszámolásáról szóló jegyzőkönyvéhez való csatlakozás.
- A nemzeti jogszabályok összehangolása az uniós jog rendelkezéseivel a társulási megállapodás vonatkozó mellékletének megfelelően, nevezetesen a héára és a jövedéki adóra vonatkozó rendelkezésekkel:

Dohánytermékek

- A dohány jövedéki adójának fokozatos emelése az uniós alsó küszöbértékre, a társulási megállapodással összhangban.

Alkoholra kivetett jövedéki adó

- A jogszabályok összehangolása az alkohol és az alkoholtartalmú italok jövedéki adójának szerkezetéről szóló uniós irányelvvel, biztosítva az uniós struktúrához való igazodást.

Az energiatermékek és a villamos energia adóztatása

- A jogszabályok összehangolása a társulási megállapodás vonatkozó mellékletének rendelkezéseivel, biztosítva az uniós alsó küszöbértékhez való igazodást.

12. Ipar- és vállalkozáspolitikai

A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy tovább javítsák az üzleti és a szabályozási környezetet a Moldovai Köztársaságban, hogy ezáltal a vállalkozások valamennyi típusa esetében serkentsék az általuk eszközölt beruházásokat és az általuk végzett üzleti tevékenységeket, kiemelt figyelmet fordítva a kkv-kra, a mikrovállalkozásokat is beleértve. Ez az együttműködés többek között a következőkre terjed ki:

- A 2021–2025-ös időszakra vonatkozó új kkv-ágazatfejlesztési program elfogadása és végrehajtása a kisvállalkozói intézkedéscsomag legutóbbi értékelése alapján.
- A kis- és középvállalkozások fejlesztéséért tevékenykedő szervezet (ODIMM) kkv-támogatási programok végrehajtására irányuló kapacitásának megerősítése.
- A Moldovai Köztársaság részvételének megkönnyítése az egységes piacra, a versenyképességre és a vállalkozásokra vonatkozó új programban (a vállalkozások versenyképességéért és a kis- és középvállalkozásokért program része, többek között az Enterprise Europe Network és az Erasmus fiatal vállalkozóknak nyomonkövetési intézkedései keretében).
- Az üzleti szövetségek (és az ágazati szövetségek) szerepének erősítése a köz- és a magánszféra közötti párbeszéd javítása érdekében.
- Együttműködés többek között a nemzetközi pénzügyi szervezetekkel a kkv-k finanszírozáshoz való hozzáféréseinek további javítása érdekében.
- A vállalkozásfejlesztési szolgáltatók megerősítése.

- A kkv-k zöld gyakorlatainak előmozdítása az erőforrás-hatékonyságra és a fenntartható gazdaságra irányuló munkafolyamataikban.
- A kkv-k versenyképességének növelését célzó programok és eszközök kidolgozásának ösztönzése az intelligens szakosodás nemzeti és regionális fejlesztési megközelítése alapján.
- A technológiaátadás megkönnyítése, valamint a kkv-k ismereteinek, kapacitásainak és az innovációk végrehajtására való felkészültségük fokozása.
- A magánszektor digitális átalakulásának támogatása a digitális jártasság elősegítése, az automatizálás és a mesterséges intelligencia használatának ösztönzése révén.
- A társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése, a munkahelyteremtés és a hátrányos helyzetű csoportok gazdasági lehetőségekhez való hozzáféréseinek megkönnyítése érdekében a szociális vállalkozások megvalósítható üzleti megközelítésként való megerősítése, különösen a vidéki térségekben a moldovai kkv-k számára.
- Együttműködés a Moldovai Köztársasággal, és támogatás annak érdekében, hogy tényeken alapuló és hatékony intézkedéseket fogadjanak el a moldovai kkv-k és munkavállalók támogatására a Covid19-világjárvány idején és a Covid19-válság utáni helyreállítási szakaszban.

13. Mezőgazdaság és vidékfejlesztés

A Felek együttműködnek az EU közös agrárpolitikájához (KAP) való szakpolitikai és jogszabályi közelítés terén, és különösen a következők tekintetében:

- A mezőgazdaság korszerűsítésének előmozdítása, a hozzáadott értékkel és exportpotenciállal rendelkező ágazatok fejlesztése, valamint a tudástranszfer biztosítása a mezőgazdasági termelők számára.
- A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás biztosítása, különösen a talajerózió elleni fellépés, a biogazdálkodás támogatása és az éghajlatváltozással kapcsolatos intézkedések végrehajtása.
- A mezőgazdasági ágazat éghajlati kockázatokkal szembeni kitettségének csökkentése.
- Az életminőség javítása a vidéki területeken, többek között a vidéki területeken folytatott gazdasági tevékenységek diverzifikálása és a vidéki turizmus fejlesztése révén.
- A Leader-megközelítés további bevezetése és a helyi akciócsoportokkal való együttműködés kiterjesztése. Annak integrálása a nemzeti vidékfejlesztési politikákba.
- Meghatározott mezőgazdasági alágazatokra irányuló ágazati programok kidolgozása, előmozdítása és végrehajtása.
- A központi és helyi közigazgatási szervek vidékfejlesztési politikákkal kapcsolatos kapacitásainak fejlesztése.
- A mezőgazdasági intervenciók kifizető ügynöksége kapacitásának erősítése a folyósított állami támogatás átláthatóságának, hatékonyságának és kiszámíthatóságának biztosítása céljából.

- Az NARDS 2020+ program kidolgozása és végrehajtása.

14. Halászati és tengerpolitika

A Felek együttműködnek az alábbiak érdekében:

– 3–4 éven belül:

- A vízügyi, tengerügyi és tengerészeti kérdések integrált megközelítésének előmozdítása azáltal, hogy minisztériumközi koordinációs mechanizmus létrehozására kerül sor az érintett minisztériumokból és szolgálatokból a Fekete-tengerre vonatkozó közös tengerpolitikai menetrend és a Duna régióra vonatkozó uniós stratégia végrehajtásával kapcsolatos munka irányítására, valamint megfelelő szinergiák kialakításával.
- Aktív hozzájárulás a Fekete-tengerre vonatkozó közös tengerügyi menetrend végrehajtásához, a bankképes projektek azonosításának támogatása, és részvétel az irányítócsoporthoz rendszeres ülésein.
- A két- és többoldalú együttműködés fokozása, valamint a Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság (GFCM) keretében végzett munka támogatása a halászat fenntarthatóságával, valamint a halászatra és akvakultúrára vonatkozó nemzetközi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos további előrelépés érdekében.
- A fekete-tengeri halászat fenntarthatóságáról és az akvakultúra fenntartható fejlődéséről szóló, 2018. évi szófiai miniszteri nyilatkozat és a 2030-ig tartó időszakokra vonatkozó új GFCM-stratégia végrehajtásának támogatása.
- A tudományos és műszaki együttműködés fokozása a GFCM akvakultúra-fórumain belül, különösen a fekete-tengeri akvakultúra-központokban az akvakultúra fenntartható fejlődésének előmozdítása érdekében.
- Annak biztosítása, hogy a Moldovai Köztársaság hajónyilvántartásában ne vegyék nyilvántartásba a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászatot folytató hajókat a regionális halászati gazdálkodási szervezetekben.
- Annak biztosítása, hogy a halászatot és a halászattal kapcsolatos tevékenységeket – többek között a halak kifogását, feldolgozását, biztosítását vagy szállítását is beleértve – folytató valamennyi hajó halászhajónak minősüljön, és a továbbiakban ne legyen a Moldovai Köztársaság lobogója alatt lajstromozott hajó. A moldovai nemzeti jogszabályokban szereplő „halászhajó” kifejezésnek ezzel összefüggésben összhangban kell állnia a halászattal kapcsolatos nemzetközi jogi eszközökkel.
- Aktív együttműködés a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelemben.

– 7 éven belül:

- Az akvakultúra-erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás előmozdítása és az akvakultúra-adatok gyűjtésének előmozdítása.
- A piacok hatékonyságának javítása a forgalmazási előírásokkal és a halászati termékek nyomon követhetőségével.
- A Fekete-tengerre vonatkozó közös tengeri menetrend és az ahhoz kapcsolódó fejlesztések megvalósításának folytatása a fenntartható kék gazdaságra vonatkozó

nemzeti és regionális szintű konkrét projektek és szakpolitikai kötelezettségvállalások révén.

15. Energia

A Felek továbbra is szorosan együttműködnek a moldovai energiabiztonság javítása érdekében, többek között az energiahatékonyság növelése, valamint az energiahordozók ellátási útvonalainak és forrásainak diverzifikálása révén. A közös cél továbbra is a versenyképes és átlátható energiapiac létrehozása a Moldovai Köztársaságban és annak integrálása az EU energiapiacába az uniós energiaügyi jogszabályokhoz való fokozatos közelítés révén. A Moldovai Köztársaság prioritásként kezeli majd a megújuló energiát és az energiahatékonyságot mint az ország tiszta és környezetkímélő energetikai átállásának alapját, összhangban az EU 2050-ig megvalósítandó klímasemlegességi célkitűzésével. A Felek együttműködnek különösen az alábbiak érdekében:

Energiabiztonság

- Az energiabiztonság javítása az energiahordozók ellátási útvonalainak és forrásainak fokozott diverzifikálása, például a helyi megújuló energiaforrások továbbfejlesztése, valamint az energiahálózatok EU-val való összekapcsolásának befejezése és megerősítése révén. Így különösen a következők révén:
 - A nemrég befejezett Ungheni-Chisinau gázvezeték gázpiaci teljes körű felhasználásának megkönnyítése az elsődleges és másodlagos jogszabályokban foglalt vonatkozó jogi rendelkezések – többek között a gázhálózati szabályzatok – megfelelő alkalmazásának biztosítása révén annak érdekében, hogy versenyképes alapon további ellátást lehessen biztosítani, és fokozódjon az EU-val való összekapcsolhatóság.
 - A román villamosenergia-rendszerrel való összekapcsolás véglegesítése a Moldovai Köztársaság villamosenergia-ellátásának diverzifikálása érdekében.

– 3–4 éven belül:

Az energiapiacok integrálása

- A Moldovai Köztársaság energiapiacának az EU energiapiacába való integrálását célzó további lépések megtétele.
- A Moldovai Köztársaság energiaügyi jogszabályainak az uniós jogszabályokhoz való közelítésének fokozatos növelése a társulási megállapodás (felülvizsgált) VIII. mellékletével és az Energiaközösségről szóló szerződés szerinti kötelezettségekkel összhangban.
- A 3. energiacsomag teljes körű végrehajtása. Ezért az Energiaközösségről szóló szerződésben vállalt kötelezettségekkel összhangban és az Energiaközösség Főtitkárságával szoros együttműködésben a szétválasztás lehető leghamarabbi véglegesítése a villamosenergia- és a gázágazatban a piac liberalizációjának előmozdítása, a harmadik felek való tényleges hozzáférése és a piacnyitás lehetővé tétele, valamint a nemzeti szabályozó hatóság függetlenségének és elszámoltathatóságának biztosítása érdekében, ami az átlátható és stabil szabályozási környezethez szükséges.

- Az átláthatóság növelése a villamosenergia-ágazatban annak érdekében, hogy az intézményi, jogi, adózási és egyéb feltételek kezelése révén vonzó és stabil beruházási környezet alakuljon ki.

Energiahatékonyság, megújuló energia – a tiszta energiára való átállás

- Általában véve és kiemelten az építőipar terén az energiahatékonyság javítása.
- A megújuló energiaforrások arányának növelése az energiaágazatban, ugyanakkor annak biztosítása, hogy az energiaellátás biztonságos és megfizethető maradjon a fogyasztók és a vállalkozások számára. Ehhez elengedhetetlen, hogy az energiapiac teljes mértékben integrált, összekapcsolt és fokozatosan digitalizált legyen.
- A megújuló energiaforrásokból előállított energia használatának előmozdításáról szóló törvény alapján támogatási rendszerek, igazgatási szabályok és egyéb intézkedések kidolgozása a megújuló energiaforrások nagyobb mértékű használatának előmozdítása érdekében, biztosítva ugyanakkor, hogy az energiaellátás biztonságos és megfizethető maradjon a fogyasztók és a vállalkozások számára.
- Kedvező és stabil, piaci alapú beruházási keret létrehozása a megújuló energiába való beruházások növelése érdekében, az EU bevált gyakorlatainak alkalmazásával.
- A szén-dioxid-mentesítés lehető legalacsonyabb költséggel történő biztosítása a megújuló energiaforrások, az energiahatékonyság és más fenntartható megoldások ágazatok közötti intelligens integrációja révén.

Nukleáris biztonság

– 7 éven belül

- Együttműködés a radioaktív hulladékoknak a Moldovai Köztársaságban történő biztonságos kezelése terén a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozó 2017. évi nemzeti stratégia végrehajtásának támogatása révén.

16. Közlekedés

A Felek együttműködnek a társulási megállapodás mellékleteiben említett uniós jogszabályok további végrehajtásának biztosítása és a Moldovai Köztársaság e téren történő támogatása érdekében, külön hangsúlyt fektetve az konnektivitásra, a közúti közlekedésbiztonságra és a fenntartható közlekedési rendszerekre. Ez az együttműködés az alábbiakra terjed majd ki:

– a konnektivitás terén

- Az EU és a Moldovai Köztársaság közötti közös légiközlekedési megállapodás rendelkezéseinek végrehajtása, amelyek fellendíthetik az idegenforgalmat és ezáltal az ország gazdasági fejlődését.
- Együttműködés a Moldovai Köztársasággal egy új nemzeti közlekedési (mobilitási) szakpolitikai dokumentum kidolgozásában és végrehajtásában, beleértve egy nemzeti tengerpolitikai dokumentumot is.
- A biztonság, a védelem és a tengeri környezetvédelmi előírások szigorítása, ami a kikötő szerinti állam által végzett ellenőrzésekről szóló Párizsi Memorandum keretében a Moldovai Köztársaság jobb teljesítményéhez vezetne.

- Együttműködés a Moldovai Köztársasággal a belvízi szállítási ágazat reformja terén, többek között kapacitásépítés és intézményfejlesztés révén.
- Az indikatív TEN-T törzshálózat kiterjesztése által azonosított, valamint a Bizottság 2019. januári indikatív TEN-T beruházási cselekvési tervében szereplő infrastrukturális projektek végrehajtása. A cselekvési tervben meghatározott kiemelt projektek végrehajtásának az indikatív TEN-T törzshálózat 2030-ig történő befejezéséhez kell vezetnie, ami jobb, hatékonyabb és biztonságosabb közlekedési összeköttetéseket eredményez az EU és a Moldovai Köztársaság között. A Fekete-tengeri medence összekötő szerepe továbbfejlesztésének mérlegelése a konnektivitás tekintetében.

– a közúti közlekedésbiztonság terén

- A Moldovai Köztársaság közúti közlekedésbiztonsággal kapcsolatos adatgyűjtési rendszerének javítása egy olyan nemzeti közúti közlekedésbiztonsági adatbázis létrehozásával, amely az igényekhez jobban igazodó közúti közlekedésbiztonsági politika alapjául szolgálhatna (közúti közlekedésbiztonsági politika és végrehajtási tervezési dokumentumok).

– a fenntartható közlekedési rendszerek terén

- A vasúti ágazat megreformálása annak érdekében, hogy versenyképes, megbízható és biztonságos vasúti szolgáltatások álljanak rendelkezésre, amelyek elősegíthetik az áru fuvarozás közútról vasútra való áthelyezését, hozzájárulva ezzel a közlekedési ágazat fenntarthatóbbá tételéhez.
- A városi mobilitás javítása a közlekedési ágazat dekarbonizációja érdekében, valamint szorosabb együttműködés kialakítása a fenntartható városi mobilitási tervezés területén.
- A környezetszennyezés és a forgalmi torlódások csökkentése érdekében közös figyelemfelkeltő kampányok indítása, amelyek célja, hogy felhívják a polgárok figyelmét a városi mobilitás alternatív módjaira, például a kerékpározásra és a tömegközlekedésre.
- Az energiahatékony járművek elterjedésének támogatása a környezetszennyezés csökkentése és a közlekedési ágazat környezeti teljesítményének javítása érdekében.
- A Moldovai Köztársaság által a vonatkozó uniós vívmányok átültetése terén elért eredmények alapján az uniós tagállamoknak mérlegelniük kell a közúti szállítási piac fokozatos megnyitásának lehetőségét.

17. Turizmus

A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy megerősítsék a versenyképes és fenntartható turisztikai ágazat fejlődését, amely a gazdasági növekedést és a foglalkoztatást előmozdító tényező.

18. Regionális fejlesztés

A Felek együttműködnek a Moldovai Köztársaság regionális fejlesztése érdekében, törekedve a gazdasági, társadalmi és területi kohézióra az EU-val. Különös figyelmet kell fordítani a

régiók versenyképességének és fenntartható fejlődésének fokozására, az egyenlőtlenségek csökkentésére és a polgárok életminőségének javítására az együttműködési lehetőségek kihasználásával, valamint az intelligens szakosodási stratégia kidolgozására és végrehajtására, a Duna régióra vonatkozó uniós makroregionális stratégia végrehajtására, valamint az EU transznacionális és határokon átnyúló programjai keretében a tagállamokkal folytatott együttműködésre összpontosítva.

A Felek együttműködnek az alábbiak érdekében:

– 3–4 éven belül:

- A Moldovai Köztársaság részvételének további növelése a Duna régióra vonatkozó uniós stratégiában annak érdekében, hogy az ország profitálhasson az uniós tagállamok részt vevő régióival folytatott tapasztalatcseréből és a bevált gyakorlatokból.
- Az ahhoz szükséges megfelelő kapacitások kiépítése nemzeti, regionális és helyi szinten, hogy az ország az összes idevágó, határokon átnyúló együttműködési programban részt vehessen.
- Proaktív részvétel a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó Interreg NEXT határokon átnyúló együttműködési programok (Románia/Moldovai Köztársaság és Fekete-tenger medencéje program), valamint a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó „Interreg Duna” program kidolgozásában, ideértve a szükséges irányítási és ellenőrzési struktúrák kapacitásainak megerősítését is.
- A 2014–2020 közötti időszakra szóló ENI határokon átnyúló együttműködési programok, valamint a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó, soron következő, határokon átnyúló együttműködési programozás (Románia/Moldovai Köztársaság és a Fekete-tenger közös operatív program), valamint az Interreg V-B Duna transznacionális együttműködési program végrehajtásának folytatása.
- Az intelligens szakosodási stratégiával (S3) kapcsolatos munka folytatása, és 2020-ban a vállalkozói felfedezési folyamat befejezése. Az S3 alkalmazása az érintett szakpolitikai területeken a kutatással és innovációval kapcsolatos beruházási döntések meghatározása céljából. Továbbá beruházás a kapacitásépítésbe és a stratégia irányításába, különösen egy minisztériumközi koordinációs mechanizmus és szilárd végrehajtási keret létrehozása révén.

– 7 éven belül

- Az ország egész területére kiterjedő új regionális fejlesztési politikai dokumentum kidolgozása az ország egészének kiegyensúlyozottabb növekedése érdekében;
- A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy kihasználják az S3 prioritásokban rejlő lehetőségeket a városfejlesztés, a vállalkozói készség, a humántőke, az új készségek fejlesztése, az innováció (vállalkozás), a kutatás és fejlesztés, valamint a gazdaság- és iparpolitika támogatására irányuló szakpolitikákban meghatározott nemzeti célkitűzések elérése érdekében, azzal a céllal, hogy azok közeledjenek az európai tagállamokban alkalmazott gyakorlathoz. Az S3 prioritások tényeken alapulnak, és az érintett bizottsági szolgálat (Közös Kutatóközpont) által irányított részvételi folyamatból származnak. Az S3 prioritásainak alkalmazása a vonatkozó szakpolitikai területeken, többek közt a nemzeti regionális politikában, a kutatási és innovációs politikában és különösen az NDICI - Globális Európa alapok programozásában. A stratégia alkalmazásának nyomon követése és a vállalkozói

felfedezési folyamat rendszeres felülvizsgálata. Együttműködés az érintett uniós tagállamokkal és a keleti partnerekkel az S3 prioritások kapcsán, a kereskedelem és a transznacionális értékláncok fejlesztésének és korszerűsítésének előmozdítása érdekében. Csatlakozás az S3 platformhoz a tapasztalatok megszilárdítása és elmélyítése érdekében.

- A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy megeremtsék az alapvető infrastruktúra feltételeit a gazdaságba történő magánberuházások szintjének növelése, valamint a vállalkozói szellem regionális szintű fejlesztése érdekében.
- Olyan teljes körű irányítás létrehozása, amely biztosítja, hogy a kutatási és innovációs beruházási döntések alapjául az S3 szolgáljon, a régiók és az egész ország innovációs potenciáljának növelése érdekében. Az intelligens szakosodási stratégia és végrehajtásának rendszeres felülvizsgálata. A stratégia aktualizálása legalább ötévente vagy korábban, ha a körülmények szükségessé teszik.
- Az érdekelt felek és a civil társadalom döntéshozatali folyamatokba való bevonásának fokozása a partnerségre vonatkozó európai magatartási kódex alkalmazásával, valamint az összes fél közötti partnerség megszilárdítása.
- A nemzeti, regionális és helyi intézmények intézményi és operatív kapacitásának erősítése a regionális fejlesztés terén, ideértve a hatékony, többszintű kormányzási rendszer kifejlesztésére és a feladatkörök világos megosztásának kidolgozására irányuló tevékenységet.

19. Polgári védelem

A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy megerősítsék az EU és a Moldovai Köztársaság közötti együttműködést a katasztrófamegelőzés, -készültség és -reagálás terén a következők céljából:

Megelőzés

- A katasztrófakockázat-kezelés több veszélyre kiterjedő, több érdekelt felet bevonó és integrált megközelítésének megerősítése;
- A katasztrófakockázatok csökkentése, valamint az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás közötti kapcsolatok megerősítése;
- A több veszélyre kiterjedő, több ágazatot átfogó előrejelző és korai előrejelző rendszerek, valamint katasztrófakockázati és vészhelyzeti kommunikációs mechanizmusok megerősítése;
- A kockázatok jobb megértése a veszteségekre és károokra vonatkozó kiindulási adatok gyűjtésének és megosztásának előmozdítása révén.

Felkészültség

- A katasztrófavédelmi felkészültség javítása a hatékony reagálás érdekében a szakértelem és a bevált gyakorlatok cseréje, képzések, gyakorlatok és egyéb kapacitásépítési kezdeményezések révén;
- A kapacitásépítés összekapcsolása a reagálási kapacitás hiányosságaival;
- A korai előrejelző rendszerek hatékony használatának támogatása;

- A tudományos közösség és az operatív terület, valamint a döntéshozók közötti kapcsolatok megerősítése a katasztrófakockázat-kezeléssel kapcsolatos ismeretek és a technológiai hiányosságok kezelése érdekében;
- A lakosság katasztrófakockázatokkal kapcsolatos tudatosságának javítása a katasztrófakockázatokkal kapcsolatban.

Reagálás

- Hatékony, napi 24 órás, megszakítás nélküli kommunikáció biztosítása, beleértve az EU-t és a Moldovai Köztársaságot, valamint az olyan harmadik országokat érintő nagyobb veszélyhelyzetekre vonatkozó korai figyelmeztetések és információk cseréjét, ahol a Felek egyike részt vesz a katasztrófareagálásban;
- Megfelelő esetben és a kellő erőforrások rendelkezésre állásának függvényében a kölcsönös és regionális segítségnyújtás elősegítése nagyobb veszélyhelyzetek esetén, különösen az uniós polgári védelmi mechanizmus révén;
- A befogadó nemzeti támogatásra vonatkozó jogszabályok végrehajtásának előmozdítása;
- A hatékony intézményközi koordináció és az ágazatok közötti kapcsolatok ösztönzése a katasztrófareagálási műveletekhez nyújtott nemzetközi segítségnyújtás megkönnyítése érdekében;
- A nemzetközi segítség fogadására és nyújtására vonatkozó képességek további erősítése.

20. Kutatás és innováció

A Felek együttműködnek az alábbiak érdekében:

– 3–4 éven belül:

- A fekete-tengeri stratégiai kutatási és innovációs menetrend végrehajtása, amely a fekete-tengeri szinergia regionális menetrendje.
- A közfinanszírozású kutatási és innovációs szervezetek finanszírozásának növelése az állami költségvetésből, valamint a magánforrások vonzásának ösztönzése.
- A tudományról és innovációról szóló kódexben előírányzott kutatási és innovációs szervezetek intézményi értékelésének elvégzése, amelyet a kutatás és innováció területén működő szervezetek erőforrás-koncentrációja követ.
- A 2020–2023 közötti időszakra vonatkozó nemzeti kutatási és innovációs programban rejlő lehetőségek teljes körű kiaknázása.
- A tudományos közösség/kutató egységek részvételének fokozása az Európai horizont programban.
- Nemzetközi értékelési szabványok alkalmazása a kutatási projektek és a nagyobb tudományos kezdeményezések esetében. Külföldi szakértők bevonása a projektjavaslatok felülvizsgálatába és értékelésébe.

– 7 éven belül:

- Az Európai Unió és a Moldovai Köztársaság közötti, a Moldovai Köztársaságnak a Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogramban való részvételéről szóló megállapodás végrehajtása.
- A moldovai gazdaság versenyképességének növelése innováció révén: a gazdasági szereplők teljesítményének támogatása, a költségalapú versenyképességről az innovációalapú versenyképességre való átállás.
- A nemzeti kutatási és innovációs rendszer fejlesztési és jóléti erőforrásként betöltött szerepének és státuszának növelése, előmozdítva a kiválóságot a kutatásban az EKT prioritásaival összefüggésben.
- Nagy teljesítményű kutatási szervezetek létrehozása, amelyek regionális szereplőkké válhatnak.
- A Moldovai Köztársaság kutatóintézetei és a tudományos-akadémiai környezet közötti szoros és rendszerszintű együttműködés biztosítása a magán- és gazdasági környezettel, a kölcsönös előnyök alapján.
- Együttműködés kialakítása a döntéshozók (központi és helyi hatóságok), valamint a kutatói közösség és az innovációs intézmények között.
- A kutatók kritikus tömegének kiépítése annak érdekében, hogy a kutatás és az innováció területeit a gazdasági növekedés tényezőjévé alakítsák át, figyelmet fordítva a fiataloknak a tudományos tevékenységekbe való bevonására, valamint a kutató társadalmi presztízsének növelésére.
- A kutatási és innovációs tevékenységek jelentős részének társadalmi kérdésekre összpontosítása annak érdekében, hogy fejleszteni lehessen az állami kutatási és innovációs rendszer kapacitását a társadalom helyi szükségleteinek, valamint a globális szintű tényleges kihívások felismerésére és megválaszolására.

21. Kultúra, audiovizuális politika és média

Kultúra

A Felek együttműködnek az alábbiak érdekében:

- A kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló, 2005. évi UNESCO-egyezmény végrehajtásának megerősítése.
- Együttműködés a Moldovai Köztársaságban az inkluzív kultúrpolitika kialakítása, továbbá a kulturális és természeti örökség megőrzése és elismerése érdekében, a társadalmi-gazdasági fejlődés előmozdítása céljából.
- A Moldovai Köztársaság és a diaszpóra kulturális kapcsolatának megerősítése.
- A Moldovai Köztársaság kulturális és kreatív ágazatbeli szereplői részvételének növelése a kulturális/audiovizuális együttműködési programokban, különösen a Kreatív Európa programban.

Audiovizuális politika és média

- A Moldovai Köztársaság audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló törvénykönyvére vonatkozó másodlagos jogszabályok elfogadása, valamint a teljes körű és hatékony végrehajtás biztosítása.

- Hatékony és tisztességes verseny biztosítása a reklámágazatban.
- A Moldovai Köztársaság audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló törvénykönyve hatékony végrehajtásának biztosítása annak érdekében, hogy az EU bevált gyakorlatainak megfelelően kezelni lehessen a médiatulajdon koncentrációját.
- Az Audiovizuális Tanács szakértői értékelése.
- Teljes mértékben átlátható és részvételen alapuló folyamatok biztosítása az audiovizuális jogszabályok módosítása során, beleértve az európai szabványok átültetését is.
- Folyamatos párbeszéd biztosítása az audiovizuális politikáról és az e téren alkalmazandó nemzetközi előírásokról.
- Együttműködés a gyűlöletbeszéd, a rasszizmus és az idegengyűlölet elleni küzdelemben az audiovizuális ágazat és a média területén.
- A digitalizációs folyamat végrehajtása.

22. A nyilvánosság tájékoztatása és láthatóság

A Felek együttműködnek az alábbiak érdekében:

- Megalapozott és célzott tájékoztatás biztosítása az EU és a Moldovai Köztársaság közötti társulási megállapodás hatásairól és a megállapodás keretében rendelkezésre álló lehetőségekről és kézzel fogható előnyökről, különös tekintettel a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségre.
- A médiaorgánumokkal, a civil társadalommal és az üzleti világgal helyi, regionális és nemzeti szinten folytatott szoros együttműködés révén az összes uniós projekt és program, valamint ezek hatásai megfelelő láthatóságának a biztosítása.
- A társulási megállapodás által alátámasztott átalakulási reformmenetrend iránti társadalmi igény ösztönzését és fenntartását célzó kommunikációs kampányok folytatása.
- A stratégiai kommunikáció terén folytatott együttműködés megerősítése az állam és a társadalom dezinformációval szembeni rezilienciájának megszilárdítása érdekében. Különösen az olyan félretájékoztatás és a dezinformáció negatív hatásainak kezelésére irányuló intézményi kapacitásépítés támogatása többek közt az online térben és a mesterségesintelligencia-technológiák segítségével, amely a széles nyilvánosság megtévesztésére irányul, miközben jelentős fenyegetést jelent a demokratikus politikai és politikai döntéshozatali folyamatokra nézve, veszélyeztetve a polgárok egészségét, biztonságát és környezetét, valamint aláásva a közintézményekbe vetett bizalmat.
- A gyakorlati együttműködési keret kiterjesztése és diverzifikálása a civil társadalmi szereplők, valamint más érintett szereplők és intézmények bevonása érdekében.

V. Kereskedelem és kereskedelemmel kapcsolatos ügyek (mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség)

A Felek folytatják az integráció elmélyítését a társulási megállapodás és a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségről szóló megállapodás (DCFTA) alapján. A társulási

megállapodás, illetve az ahhoz kapcsolódó DCFTA hatékony végrehajtása – a szabályozás közelítésének szélesebb körű folyamatához és az ahhoz kötődő szükséges reformokhoz kapcsolódva – hozzájárul az EU-val való megerősített gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok feltételeinek megteremtéséhez, ez pedig az Európai Unió belső piacával történő további fokozatos gazdasági integráció felé vezet, a társulási megállapodásokban előírányzottak szerint. Konkrétabban, a Felek előrelépnek a társulási megállapodás V. címének („Kereskedelem és kereskedelemmel kapcsolatos ügyek”) és mellékleteinek végrehajtása terén, amelyeket a legújabb uniós vívmányoknak megfelelően rendszeresen frissítenek, és amelyeket a (2020 januárjában megkötött) társulási megállapodás⁴ 147. cikkében előírt harmadik év felülvizsgálata keretében módosítottak.

A Felek elismerik a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségről szóló megállapodás előnyeit a két Fél közötti kereskedelmi kapcsolatok megerősítése szempontjából, amit jól szemléltet az EU-val folytatott moldovai kereskedelem jelentős növekedése, amely 2020-ben a Moldovai Köztársaság teljes kereskedelmének 53 %-át tette ki, és a Felek a fokozott jogszabályi és szabályozási összehangolás alapján a kereskedelmi forgalom további megszilárdítására fognak törekedni.

A Felek tudatában vannak annak, hogy – különösen ami a piacra jutás engedélyezése tekintetében – még nem sikerült teljes mértékben kiaknázni az e megállapodásban rejlő lehetőségeket. Ezért prioritás a Moldovai Köztársaság által az uniós piacra exportált állati eredetű termékek kategóriáinak bővítése, kezdve a baromfihússal és a B osztályú tojással.

Például ami a Moldova részéről történő piacra jutási liberalizációt illeti, a társulási megállapodás XV-D. mellékletével összhangban ez egyes termékek esetében 2024-ig fokozatosan bevezetésre kerül. Mindkét Fél rendszeresen együttműködik, többek között az EU–Moldova társulási megállapodás keretében létrehozott kétoldalú struktúrákon keresztül és multilaterális keretek között, valamint információt cserél a társulási megállapodás/mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségről szóló megállapodás végrehajtásával kapcsolatos bármely szempontról, beleértve többek között a statisztikákat, a vámkontingensek felhasználását és a kijátszásellenes mechanizmus hatékony alkalmazását. E tekintetben a társulási megállapodás alapján lehetségessé váló további piacra jutási liberalizáció részeként a Felek üdvözlők a kereskedelmi formációban ülésező EU–Moldova Társulási Bizottság azon határozatát, amely bizonyos mezőgazdasági termékekre vonatkozóan növeli a vámkontingenseket és a kijátszásellenes küszöbértékeket.

A szabályozások közelítése tekintetében a Felek együttműködnek az uniós jogszabályokkal és a nemzetközi legjobb gyakorlattal való konvergencia elérése érdekében, a társulási megállapodás/mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségről szóló megállapodás V. címének vonatkozó fejezetei és mellékletei szerint. A Moldovai Köztársaság kiemelt prioritásként folytatja a nemzeti intézményi keret megerősítését annak érdekében, hogy biztosítsa az egyes érintett területeken elfogadott új jogszabályok független végrehajtását, érvényesítését és nyomon követését.

⁴ A kereskedelmi formációban ülésező EU–Moldovai Köztársaság Társulási Bizottság 1/2020 határozata (2020. január 23.) az egyrészről az Európai Unió, az Európai Atomenergia-közösség és tagállamaik, másrészről a Moldovai Köztársaság közötti társulási megállapodás XV. mellékletének (Vámok eltörlése) naprakésszé tételéről.

A Moldovai Köztársaság szakértői albizottságok révén és a kereskedelmi formációban ülésező Társulási Bizottság keretében rendszeresen tájékoztatni fogja az EU-t a jogszabályok közelítésének aktuális állásáról. Ezek a társulási megállapodás által létrehozott szervek rendszeresen nyomon követik és értékelik az egyes érintett területeken elért konkrét eredményeket a társulási megállapodás vonatkozó fejezeteiben és mellékleteiben előírt végrehajtási ütemtervek fényében. Adott esetben és mindkét Fél egyetértésével az EU segítséget és szakértelmet biztosít annak érdekében, hogy segítse a moldovai hatóságokat ebben a folyamatban.

A következő, a társulási megállapodás V. címének vonatkozó fejezeteiben szereplő, kereskedelemmel kapcsolatos területeken végzett munkát prioritásként kell kezelni:

- ***Műszaki előírások, szabványosítás és kapcsolódó infrastruktúra***

A Felek együttműködnek a társulási megállapodás előírásai szerinti uniós műszaki előírásokkal, szabványosítással, metrológiával, hitelesítéssel, megfelelőségértékelési eljárásokkal és piacfelügyeleti rendszerekkel való összhang megvalósítása érdekében, a 3. fejezetben és a vonatkozó mellékletekben foglalt határidőkkel és követelményekkel összhangban. A Felek együttműködnek a moldovai hatóságok és az érintett állami szervek exportorientált ágazatokkal kapcsolatos kapacitásaira vonatkozó hiányfelmérés kidolgozásában.

- ***Állat- és növényegészségügyi (SPS) intézkedések***

A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy a Moldovai Köztársaság szorosabban összehangolja az élelmiszerekre és takarmányokra vonatkozó állat- és növényegészségügyi előírásait, növényegészségügyi, állategészségügyi és állatjóléti jogszabályait és gyakorlatát a 4. fejezetben és a vonatkozó mellékletekben foglalt határidőkkel és követelményekkel összhangban. A Nemzeti Élelmiszer-biztonsági Ügynökségnek biztosítani kell a rendelkezések megfelelő végrehajtását és végrehajtását. A moldovai termékek – különösen a baromfihús és a B osztályú tojás – Unióba történő kivitelére vonatkozó engedélyek megszerzésére irányuló eljárás még folyamatban van, ugyanakkor 2021 folyamán jelentős előrelépés történt, ami a tejtermékek piacra jutásához vezetett. Ezen túlmenően a Felek elismerik a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek kereskedelmét a határ mindkét oldalán a fogyasztók és az ipar számára megkönnyítő konkrét eredmények elérését, és elkötelezik magukat ezen együttműködés folytatása mellett.

A Felek közötti együttműködés a következőkre vonatkozik:

– 3–4 éven belül:

- Az infrastruktúra és a jogszabályok végrehajtásához szükséges, kapcsolódó kapacitás – különösen az állategészségügy, a növényegészségügy, az élelmiszer-biztonsági laboratóriumok és az állategészségügyi határállomások terén történő – további javítása az uniós követelményeknek megfelelően.
- A hatósági ellenőrzésekben részt vevő valamennyi laboratórium akkreditált módszerei körének kiterjesztése az állati eredetű élelmiszerek Moldovai Köztársaságból az EU-ba irányuló exportjára vonatkozó SPS-követelmények teljesítése érdekében.

- Az élelmiszer- és takarmánybiztonsági nemzeti riasztási rendszer kidolgozása és bevezetése, valamint az uniós rendszerhez való kapcsolódás.
- A Moldovai Köztársaságban az uniós piacokra szánt borokra és alkoholtartalmú termékekre vonatkozó európai tanúsítási és ellenőrzési rendszer végrehajtása.

– 7 éven belül:

- A nemzeti Élelmiszer-biztonsági Ügynökség erőfeszítéseinek támogatása az ISO 17020 szabvány – Megfelelőségértékelés – Az ellenőrzéseket végző különböző típusú szervek működésére vonatkozó követelmények szerinti akkreditációs folyamat során.
- ***Vámügyek és a kereskedelmi eljárások egyszerűsítése***

A Felek együttműködnek abból a célból, hogy összehangolják a Moldovai Köztársaság jogszabályait az uniós joggal és az EU vámigazgatási útmutatójával, az 5. fejezetben és a vonatkozó mellékletekben meghatározott határidővel és követelményekkel összhangban. Rövid távon a Moldovai Köztársaság az Unió Vámkódexszel, valamint az EU és a Moldovai Köztársaság közötti társulási megállapodás XXVI. mellékletében felsorolt egyéb jogi aktusokkal összhangban végrehajtja a 2021. évi Vámkódexet és annak végrehajtási jogszabályait, és törekedni fog az egységes árutovábbítási eljárásról szóló egyezményhez való csatlakozásra (jelenleg csak megfigyelői státusz). Az engedélyezett gazdálkodók kölcsönös elismerésének biztosítására irányuló folyamatot középtávon szintén le kell zárni.

- ***Származási szabályok***

A Felek együttműködnek a felülvizsgált pán-euromediterrán egyezmény új rendelkezéseinek végrehajtása, valamint a nemzeti jogszabályoknak azokhoz való hozzáigazítása érdekében, különösen a származási igazolások (kiállítás és ellenőrzés, a származási szabályoknak való megfelelés) és a vámügyi együttműködés területén.

- ***Letelepedés, szolgáltatáskereskedelem és elektronikus kereskedelem***

A Felek a 6. fejezet és a vonatkozó mellékletek vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően folytatják a letelepedésről, a szolgáltatáskereskedelemről és az elektronikus kereskedelemről szóló párbeszédet. Az e fejezet hatálya alá tartozó szolgáltatási területeken vállalt kötelezettségeket a vonatkozó mellékletekben meghatározott határidők betartásával hajtják végre.

A Felek együttműködnek a digitális gazdaság ágazati együttműködésének javítását és a két Fél közötti elektronikus kereskedelem megkönnyítését célzó reformok támogatása érdekében.

- ***Közbeszerzés***

A Felek együttműködnek a 8. fejezet és a kapcsolódó mellékletek Moldovai Köztársaság általi végrehajtása terén. Az intézményi reformra, a közelítésre és a piacra jutásra vonatkozó indikatív ütemterv (a XXIX-B. mellékletben foglalt ütemterv) valamennyi szakaszában előirányzott jogszabályi változások végrehajtása és érvényesítése prioritást élvez. Amennyiben az EU megerősíti az ütemterv több szakaszában meghatározott feltételek teljesülését, a kereskedelmi formációban ülésező Társulási Bizottság az ütemtervben

foglaltaknak megfelelően elfogadja a további kölcsönös piacra jutást biztosító vonatkozó együttes határozatot.

A Felek arra ösztönzik a moldovai kormányt, hogy folytassa a rendszer uniós és nemzetközi szabványoknak való megfelelését célzó jogalkotási reformok végrehajtását, ideértve egy elektronikus közbeszerzési rendszer kifejlesztését és bevezetését is.

A Felek továbbra is együttműködnek a közbeszerzési szerződések, ágazati szerződések, építési koncessziók és szolgáltatási koncessziók odaítélésével kapcsolatos jogorvoslatokra és fellebbezésekre vonatkozó nemzeti jogszabályok megerősítése érdekében.

A Felek továbbra is együttműködnek a közbeszerzés átláthatósága és elszámoltathatósága érdekében.

- **Szellemi tulajdon-jogok**

A Felek továbbra is együttműködnek annak érdekében, hogy a Moldovai Köztársaság jogszabályait összehangolják a szellemi tulajdon-jogok – köztük a földrajzi jelzések – védelméről szóló uniós jogszabályokkal és nemzetközi normákkal, a 9. fejezetben meghatározottaknak megfelelően. A Moldovai Köztársaság illetékes nemzeti intézményei biztosítják e rendelkezések megfelelő végrehajtását és érvényesítését.

- **Versenypolitika**

A Felek együttműködnek a 10. fejezet végrehajtása terén. Ez az együttműködés a Moldovai Köztársaság versenyhatóságának intézményi keretével és vonatkozó igazgatási kapacitásával foglalkozik, többek között a digitális platformokra és piacokra vonatkozó új uniós versenypolitikai eszköz alapján, a vonatkozó versenyjogi jogszabályok hatékony végrehajtásának biztosítása érdekében.

- **Átláthatóság**

A jogszabályokban előírtaknak megfelelően biztosítani kell a nyilvános információkhoz való szabad és egyszerű hozzáférést. A Moldovai Köztársaság az 12. fejezet rendelkezéseivel összhangban tiszteletben tartja az átláthatóságra vonatkozó kötelezettségvállalásokat, többek között a kormányzati határozatok közzététele és az általánosan alkalmazandó intézkedések adminisztrációja tekintetében.

- **Kereskedelem és fenntartható fejlődés**

A Felek folytatják a párbeszédet a 13. fejezetben meghatározott kérdésekről, és azok megoldására törekednek. Ez különösen a munkaügyi normák alakulásával kapcsolatos információcserére, az összes alapvető nemzetközi munkaügyi normának megfelelő munkaügyi ellenőrzési rendszer létrehozására, valamint a munka törvénykönyvének a vonatkozó ILO-normákkal összhangban történő végrehajtására terjed ki⁵. E tekintetben a rövid távú prioritás a munkaügyi és munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági jogszabályok és feltételek hatékony felügyeletének és ellenőrzésének biztosítása az ILO normáival és az

⁵ A Felek szem előtt tartják, hogy a I.11. szakaszban szereplő szakszervezeti jogokkal és alapvető munkaügyi normákkal összefüggő prioritások, valamint a IV.9. szakaszban (Foglalkoztatás, szociálpolitika és esélyegyenlőség) meghatározott prioritások igen lényegesek a „Kereskedelem és fenntartható fejlődés” című fejezet végrehajtásához, tehát a fentieket a társulási megállapodás említett részével összefüggésben kell kezelni.

uniós elvekkel összhangban a Moldovai Köztársaságban (jogi keret és kapacitás), középtávon pedig a munkavédelem fenntartása és a tisztességes munka előmozdítása. Figyelemmel kell kísérni azon multilaterális környezetvédelmi megállapodások végrehajtását is, amelyeknek bármelyik Fél aláírója.
